Universita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

V Jičíně, doteky francouzské
The touch of France in the Jičín town

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.
Autorka práce: Daniela Grohová
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání – Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma *V Jičíně, doteky francouzské* jsem vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce, samostatně a za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne……

.....

Podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila díky PhDr. Jiřímu Hnilicovi, Ph.D., za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych velmi chtěla poděkovat PhDr. Evě Bílkové za vstřícnost, pomoc i sdílené nadšení při bádání v jičínském archivu. V neposlední řadě bych chtěla i zde poděkovat babičce a mamince za podporu a nejlepší obědy, bez kterých by psaní nebylo možné.

.....

podpis

NÁZEV:

V Jičíně, doteky francouzské

AUTOR:

Daniela Grohová

KATEDRA

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.

ANOTACE:

Práce *V Jičíně, doteky francouzské* se zabývá vznikem, životem a zánikem pobočky Francouzské aliance, která v Jičíně působila mezi léty 1904 – 1951. O její existenci se v Jičíně mluví a ví pramálo, i proto má moje práce za úkol přiblížit a zmapovat náplň tohoto kulturního spolku. Pro území, na kterém se rozkládalo Československo, je první polovina dvacátého století obdobím velkých historických změn, které se přirozeně odrážely i na chodu jičínské pobočky. Její činnost byla přerušena první světovou válkou, na začátku první republiky zaznamenává velký přiliv nových členů i nadšení. Naopak negativní emoce i úbytek členů přinesl rok 1938. Změna režimu a následné nařízení ministerstva „korigující“ spolkový život zapříčinily konec této pobočky AF. Poslední část práce je věnována jičínským frankofilům a významným členům jičínské Aliance.

Bakalářská práce vznikla na základě studia pramenů dochovaných v jičínském a nantském archivu, dobových a současných publikací. Informace o některých členech jsou získány ze soukromých archivů a rozhovoru s pamětníkem.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Jičín, frankofilství, Alliance française, česko-francouzské vztahy

TITLE:

The touch of France in the Jičín town

AUTHOR:

Daniela Grohová

DEPARTMENT:

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

SUPERVISOR:

PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.

ANNOTATION:

The bachelor´s thesis *´The touch of France in the Jicin town´* examines the establishment, process and the end of the French alliance department in Jicin town between the years 1904 and 1951. The aim of this thesis is to investigate and highlight the work of this French cultural department in Jicin. In the first half of the 20th century, Czechoslovakia experienced many crucial historical changes which naturally had an impact on the French alliance department in Jicin. The operation of this department was interrupted by the First World War. Many people showed enthusiasm and joined the department during the Czechoslovak Republic. On the contrary, the upcoming year 1938 brought to the department negative emotions and loss of many members. Later changes with the new communism regime caused the end of the French cultural branch in Jicin. The last section of my thesis discusses about Francophiles from Jicin town and important members of the French alliance in Jicin.

The bachelor´s thesis was written on the foundation of the bibliography from archives in both Jicin and Nantes town and historical and current journal articles. The information about the members of the French alliance was collected from the private archives and interviews with historiographers.

KEYWORDS:

Jičín, francophilie, Alliance française, czech-french relations

OBSAH

ÚVOD ... 8

1. FRANCOUZSKY ZA CÍSAŘPÁNA ... 11

1.1. Francouzsko-české sympatie ... 11

1.2. Alliance francaise ... 13

1.3. „A Jičín, on parle français“ ... 14

1.4. Alliance française de Jičín 1906 – 1914 ... 17

2. (NE)VŠEDNÍ ŽIVOT ALIANCE ZA 1. REPUBLIKY ... 20

2.1. 20. léta ... 20

2.2. 30. léta ... 23

2.3. Francouzská legie a Jičín ... 25

Francouzská vojenská mise v Československu ... 25

22. Argonský pluk ... 27

2.4. Arnošt v Jičíně ... 29

2.5. Studentský dům ... 31

3. 1938 ... 32

3.1. Před Mnichovem ... 32

3.2. Září 1938 skrz vnímání Jičínské veřejnosti ... 33

3.3. Postoj Alliance Francaise k Mnichovské „zradě“ ... 35

3.4. Jičínská sekce ve vleku zářijových událostí ... 36

3.5. Podzimní schůze ... 37

3.6. Zimní schůze ... 39

3.7. „Zastavit(,) stát!“ ... 40

3.8. Protektorátní období ... 41

4. TOTAL(IT)NÍ KONEC ... 42

4.1. (Ne)francouzská nálada poválečných let ... 42

4.2. Jičínský zápal ještě neuhasl ... 44

4.3. Příkaz shora ... 45
4.4. Loučení ... 47
5. KNIHOVNA ... 49
6. JIČÍNŠTÍ „FRANKOMILOVÉ“ ... 51
6.1. Gothard Štorch ... 51
6.2. František Grepl ... 52
6.3. Pavlína Trejbalová ... 54
Rodina Volfova ... 55
Manželé Marie a František Volfovi ... 55
Děti Volfovi ... 55
6.4. Josef Štefan Kubín ... 56
6.5. Kabátník a spol. ... 58
6.6. Otakar Hájek, Věra Petrová a další ... 60
ZÁVĚR ... 62
PRAMENY A LITERATURA ... 63
SEZNAM OBRÁZKŮ ... 67
TEXTOVÁ PŘÍLOHA ... 68
OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY ... 69
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK ... 77

ÚVOD

Když jičínský čtenář kráčí Denisovou ulicí do Knihovny Václava Čtvrtka, jistě netuší, na kolik je přítomný, ač v jiném čase, působení frankofilského spolku v Jičíně. Kromě toho, že ulice nese jméno na počest významného francouzského historika a slavisty Ernesta Denise, je budova knihovny, která byla založená na popud jičínského frankofila Gotharda Štorcha, zároveň bývalým místem setkávání jičínské Alliance Française. I já jsem tuto skutečnost začala vnímat poměrně v nedávné době, když jsem se pustila do bádání o jičínské *Alliance française*. O existenci této pobočky se v Jičíně hovoří pramálo, však otisky jejího působení můžeme při zbystřené pozornosti nalézt i dnes. Dalším příkladem by mohly být nedaleké Prachovské skály, ve kterých při procházce narazíme na místa nesoucí francouzské názvy, jako jsou skála *Richelieu* nebo *Denisova cesta*. Vznik jejich názvu můžeme při bližším zkoumání připisovat právě jičínskému francouzskému spolku, který do skal pořádal hojné výpravy frankofonního publika. Však zdá se, že ještě kromě jednoho kartonu v jičínském okresním archivu toho po sobě jičínské „francouzské spojenectví" více nezanechalo. Nebo snad ano? Pokud ano, je to dědictví velmi subtilního charakteru, neboť ani za svého života nebyla Aliance dravou či masivní organizací. Jen příležitostně rozrušovala běžný kolorit města, když například vítala francouzské diplomaty nebo když pomáhala s organizací oslav Argonského pluku. Spíše byla ale útočištěm několika desítkám nadšenců pro francouzský jazyk a kulturu, kterým zprostředkovávala náhled tohoto světa s „němým h".

Protože z dnešního pohledu je francouzské působení v Jičíně poměrně efemérní záležitostí, zvolila jsem název mé bakalářské práce „*V Jičíně, doteky francouzské*". Na následujících stránkách této práce se snažím odpovídat na otázky: Jakým způsobem a kdo tvořil podhoubí jičínského francouzského společenství? Jak probíhala kulturní výměna? Proměňoval se frankofilský cit, v dobových pramenech často vysvětlovaný jako přirozený důsledek podobnosti francouzské a české duše, v běhu let? Má práce je tedy pokusem o mikroregionální sondu do života pobočky jičínské *Alliance française,* jejíž aktivity se snažím porovnávat s ostatními Aliancemi a vsazovat do širšího historického kontextu.

Jičínská pobočka AF, zrozená z francouzského kroužku, patřila mezi čtyři nejstarší Francouzské aliance na našem území. V regionu východních Čech se Francouzským aliancím dařilo více, než v jiných oblastech. Podobně jako bylo Československo od doby vzniku až do druhé světové války jedním z nejbohatších území na

světě co do počtu filiálek této instituce[1]. Zároveň bylo historicky první zemí s Alliance française v Rakousko-Uhersku a na severovýchod od Rýna. Stephan Reznikow v knize *Frankofilství a česká identita*[2] dochází k zajímavým, možná na prvním pohled paradoxním zjištěním, že české frankofilství má silně vlastenecký charakter. Jeho „kořínky" bychom možná mohli nacházet již v době lucemburské, však markantně narůstající zájem o věci francouzské je fenoménem až od druhé poloviny 19. století, kdy sílí i nacionalistické tendence v Evropě. Francouzská kultura pomáhala české společnosti s česko-německým národnostním vyrovnáním a s otázkami identity. Toto sbližování se odehrávalo poměrně spontánně a svobodně, poněvadž se Češi v té době nemuseli obávat nějaké francouzské imperialistické rozpínavosti.

První Alliance française vznikla v Praze roku 1886 a do první světové války jich v Čechách přibylo ještě dalších pět – v Jičíně, Hradci Králové, Prostějově, Chrudimi a Plzni. Tématu působení Francouzské aliance na území Českých zemí a pozdějšího Československa se již podrobněji věnovala profesorka Milena Lenderová, jejíž nepublikovaná habilitační práce[3] a články[4] mi byly velkou oporou při bádání. Další prameny, co do popisu života jičínského spolku, se nacházejí v jičínském státním okresním archivu[5], kde se zachoval poměrně uspořádaný karton se souborem dokumentů o životě spolku, korespondencí a zápisy ze schůzí. Období první republiky, někdy nazývané „zlatými léty", bylo šťastné a prosperující i pro společenský život jičínské Aliance: počet členů rostl, spolupracovala s Argonským plukem francouzských legionářů, kooperovala s přízněnými frankofilskými institucemi. Řečeno v nadnesené rovině, v tomto období nelze než popisovat, jak se všem daří a mají se rádi. Však každá „pohádka" ukrývá zvrat a skutečné drama přichází s rokem 1938.

Pocit křivdy, nenávist i smutek doprovázely zánik mnoha Aliancí v Československu. Jak se s „mnichovskou zradou" vypořádala také jičínská sekce, zpracovávám v kapitole *1938*. Po sedmileté odmlce způsobené válkou, se podařilo vzkřísit mnohé pobočky Alliance française po celém Československu. Na nohy se podařilo opět zvednout především sekcím s dlouholetou tradicí, ke kterým ta jičínská rozhodně patřila. Nicméně, změna režimu a události po únoru 1948 způsobily, že „buržoazní spolky" z dob

[1] V roce 1937 bylo na československém území evidováno až 73 poboček.
[2] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. Praha: Karolinum, 2008.
[3] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. České Budějovice, 1994. Habilitační práce. Jihočeská univerzita České Budějovice.
[4] LENDEROVÁ Milana. *Východní Čechy a Francie.* In*:* Tomáš ŠIMEK. *Sborník prací východočeských archivů*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk 8, 2000.
[5] SOkA Jičín, AFJ, karton č. 1

předešlých, neměly v budovatelské společnosti místo. Rok 1951 de facto znamenal konec svobodného spolkového života v Československu i zánik *Alliance française de Jičín.*

V neposlední řadě jsem se snažila zjistit, jaké osazenstvo tvořilo jádro jičínského spolku. Ač ve výborech Aliancí zasedali obvykle lidé významní pro dané město, jejich životopisy jsou zpětně poměrně špatně dohledatelné. V jičínském případě se již snažila vykreslit některé osudy jičínských osobností archivářka Eva Bílková, které publikovala v útlé knížce *Pod Valdickou branou*[6]. Pro ostatní členy jsem musela žádat potomky o vzpomínky a přístup k soukromým archivům.

[6] BÍLKOVÁ, Eva. Pod Valdickou branou. Fakta o nejznámějších jičínských osobnostech, spolcích, stavbách, institucích, školách, událostech. Jičín: Městský úřad, 2004.

1. FRANCOUZSKY ZA CÍSAŘPÁNA

1.1. Francouzsko-české sympatie

„*Češi milují vlast Jany z Arku, Descartese, Voltaira, Huga, Gambetty (...) i pro významnou úlohu, kterou hrála v minulosti, jejíž lásku ke svobodě i vysoce civilizační a humanitní poslání, jež naplňuje v moderním životě. Pokud bychom chtěli nahlédnout pod povrch, patrně bychom nalezli důvod těchto upřímných sympatií v nutkavé potřebě Čechů duchovně se sblížit s velkým a civilizovaným národem. Není divu, že za daných podmínek obracejí se k Francii, která jim poskytuje všechny potřebné duchovní a umělecké podněty bez jakéhokoli postranního úmyslu, a nikoli k Německu, jehož politické ctižádosti se musejí neustále obávat*.“[7]

Francie byla vnímaná především jako potencionální spojenec proti Německu. Tento obraz Francie coby spojence, nerozlučně spjatý s francouzskou revoluční tradicí, se poprvé vynořuje v roce 1848 jako reakce na snahu Němců vtáhnout Čechy do frankfurtského parlamentu.[8] Představa širšímu okruhu české společnosti o Francii a o jejím obyvatelstvu byla poměrně přesná již před polovinou 80. let. Nicméně nebyla to vazba symetrická.[9] Ve Francii o Čechách a o Češích se vědělo stále málo, ačkoliv zde byly pokusy o rozšíření informační báze již od šedesátých let třeba v podobě práce Luise Legera (*La Boheme historique*, *La Correspondance slave*), který se k Čechům i češtině dostal prostřednictvím Josefa Václava Friče žijícího v Paříži.

Češi na sebe výrazněji upozornili po bitvě u Sedanu, kdy na francouzskou stranu zapůsobilo protestní memorandum českých politiků ve frankfurtském parlamentu v prosinci 1870. Zaujalo i Ernesta Denise, který poté začal horlivě studovat českou historii, a který se posléze stal autorem mnohých historických děl oceňovaných ve Francii a především v Čechách.[10] Rozmach pruské síly a zejména vlivu německé říše po roce 1870 posilovaly naději, že Francie může vůči Čechům plnit ochranitelskou úlohu.

Zájem Čechů o Francii byl také projevem českého nacionalismu, který nakonec ukotvil ve Francii obraz Čecha coby odpůrce německví. Svědectví o tomto povědomí podávají slova Luise Legera: „*Podmínkou sine qua non francouzsko-českého přátelství je*

[7] REZNIKOW, *Stéphane. Frankofilství a česká identita*. Praha: Karolinum, 2008. Pozn. Citovaný text je z hnihy *Prague* Henriho Hanticha z roku 1905.
[8] Prohlášení sjezdu k evropským národům z 12. 6. 1848 končilo slovy: „*Ve jménu svobody, rovnosti a bratrství všech národů*.“
[9] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. s. 24.
[10] Viz kapitola *Arnošt v Jičíně.*

společný boj proti společnému nepříteli“. Na druhé straně byly motivace podobné, ale postupně tato mezinárodní náklonnost začala být vykreslována fatálněji i se špetkou patosu. V roce 1910 napsal Ernest Denis o česko-francouzských sympatiích do publikace *Paris et Prague*: „*Jednota Čech a Francie je přirozená a vychází ze síly věcí, není přívěskem pomíjivých okolností, není to umělá ani chvilková koalice, ale skutečná jednota, která má kořeny v dějinách a v duši obou národů*.“[11] Vidět mezi Čechy a Francouzi bratrské souznění národů bylo rádo připomínáno rovněž Sokoly, jejichž výpravy od roku 1889 se těšily úspěchu a které také přispěly k rozšíření povědomí o těchto Slovanech střední Evropy.[12]

Svou roli při francouzsko-českém sbližování také hráli čeští umělci bydlící ve Francii. Duší české kolonie umělců v Paříži byla malířka Zdeňka Braunerová, která krom propojování českých a francouzských umělců, vytvořila na světovou výstavu v roce 1892 na žádost Soběslava Pinkase sérii českých a moravských výšivek, které pak tvořily součást české expozice v Průmyslovém paláci na Champs-Élysées.[13]

V poslední dekádě devatenáctého století přibylo také frankofilských akcí pořádaných mezi francouzskými a českými městy. Nebyly však vítané ve všech politických kruzích, především ne mezi Staročechy. Byly doménou především Mladočeské strany, jejíž působení však nakonec přineslo první hmatatelný diplomatický výsledek, otevření francouzského konzulátu v Praze roku 1897.

V roce 1908 frankofilství podle slov jednoho českého autora již není záležitost pouze několika vyhraněně orientovaných skupin, když říká, že „*v českém národě sympatie a láska k Francii pronikají všechny třídy a vrstvy společenské, intelektuál, aristokrat, sedlák i dělník je nároužívým frankofilem*.“[14]

V srpnu roku 1914 se také ukázalo užitečné působení Entente Paris-Prague, organizace pohybující se na rovině spíše sub politické, jinak též ovšem poměrně kritizované pro neefektivnost i rozmařilost.[15] Nakonec však díky ní a jejím družným kontaktům byly zachráněny kolonie Čechů žijících v Paříži, jejíž příslušníci byli odlišeni

[11] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. s. 393
[12] Ibid. s. 19. Pozn: Jan Podlipný (1892): „*Češi a Francouzi jsou bratři. Kdyby byla válka, ukázalo by se to*“. V Paříži vznikla pobočka Sokola v roce 1891, která v sobě mimo jiné ukrývala záměr vytvořit v zahraničí vlastní vojenské jednotky doborvolníků.
[13] HORSKÁ, Pavla. *Sladká Francie*. Praha: Lidové noviny, 1996. s. 82
[14] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. s. 18
[15] Podle E. Denise zbytečně utrácela za pompézní ceremonie při návštěvě měst, místo toho aby financovala stipendisty.

od Rakousko-Uherska, získali úřední statut přátel Francie a mohli se aktivně zapojit do války proti „germánskému nepříteli“.[16]

Francie byla pro Čechy stále zřetelněji státem, který neomezuje svobody občanů, zemí volnosti rovnosti a bratrství. Jako kdyby vypuknutí první světové války vyplnilo Palackého prognózu, že časem nutně vznikne spojenectví Románů a Slovanů proti Germánům, že Němci touto přesilou budou přeci udoláni.[17]

1.2. Alliance francaise

Alliance française, „národní sdružení pro šíření francouzského jazyka v koloniích a cizině“, vznikla v Paříži v červenci 1883 z podnětu diplomata Paula Cambona. Následujícího roku francouzské ministerstvo vnitra schválilo její stanovy a roku 1886 ji prezident republiky přiznal veřejně prospěšný charakter. Alliance française byla označována za produkt francouzského nacionalismu. Vnikla po vzoru i jako protiváha Německé všeobecné společnosti škol založené 1881 za účelem uchovávat němectví v cizině.

S nápadem založení Aliance v Čechách přišel jako první Louis Leger. V Praze se otevřela roku 1886 a jejím delegátem se stal Soběslav Pinkas, který byl v té době hlavním dopisovatelem francouzského tisku v českých zemích. Vztah mateřské organizace v Paříži byl k té pražské spíše symbolický. Pařížská Alliance se od počátku orientovala hlavně na kolonie a regiony v nichž měla Francie silné postavení. Dokonce ani pro české země ani pro střední Evropu nevyčlenila pařížská centrála žádný fond. Však projevovala jí laskavost a ve svém bulletinu často uveřejňovala novinky v rubrice „Boheme“, čímž přispívala k šíření obrazu Čechů coby dobrých přátel Francie. Rubrika „Autriche-Hongrie“ se objevila až později, neboť v habsburské monarchii dlouho jiné pobočky Aliance vůbec neexistovaly.[18]

Zpočátku byla pražská pobočka Alliance française výjimečná ještě v další věci, v českém nacionalistickém ladění. Její předseda napsal do jejího prvního věstníku: „*Aby se člověk stal užitečným členem našeho spolku, je mnohem důležitější, aby byl prodchnut vlasteneckým cítěním a upřímně podle svých sil snažil se přispívati k duchovnímu vývoji drahého národa našeho, než aby se blýskl větší či menší znalostí ve francouzštině*.“[19] Hned dalšího roku měla organizace přes 260 členů, z nichž mnohé bychom mohli zařadit

[16] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. s. 392
[17] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské (…). s.* 75
[18] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. s. 486-488
[19] Ibid.

k vlastenecké elitě a k vyšší střední vrstvě české buržoazie.[20] Nicméně postupně na naléhání establishmentu i samotného členstva se Aliance odprošťovala od politiky a poté se soustředila výhradně na věci jazykové a kulturní, jak měla zanesené ve stanovách.

Do první světové války vznikly pobočky Alliance française i v různých městech. Nejprve v Hradci Králové, poté v Jičíně, Chrudimi, Plzni, Českých Budějovicích, Prostějově a Pardubicích. Utvořily se často již na základě nějakého dřívějšího francouzského kroužku, jak tomu bylo například v Jičíně. Někde se francouzské kroužky působily i bez propojení se s Francouzskou aliancí. Tyto instituce již vykazují apolitický charakter. Na základě zdrojů, které máme k dispozici včetně historických přehledů vydaných za 1. republiky a tudíž necenzurovaných, lze frankofilství spolků těžko charakterizovat jako ideologické již při prvním pohledu. Spolkové přednášky, recitační pásma, divadelní představení, hudební večery i večírky věnované společenským hrám se odehrávaly naprosto nevinně. Soudě podle vzpomínek na válečná léta, žádná konspirace proti Vídni se nekonala.[21]

1.3. „A Jičín, on parle français“

Východočeský Jičín lze považovat za město s dlouholetou tradicí česko-francouzských kontaktů, které spadají již do roku 1813, kdy do města přišlo z Drážďan na 700 francouzských zajatců. Tak velký počet osob nepojala místní kasárna, proto byli někteří ubytováni v měšťanských domech. Ač se o velikonocích 1814 již mohli vrátit domů, někteří zde snad zůstali.[22]

Mezi první projevy nové kulturní orientace bychom mohli zařadit zavádění výuky francouzského jazyka na střední školy. Ještě v roce 1860 existovaly pouze 2 české střední školy, v nichž se vyučovala francouzština. V roce 1870 jich bylo již 10, v roce 1873 třicet čtyři. Nárůst byl umožněn výnosem ministerstva kultury a vyučování ze 17. dubna 1872, na základě kterého se začalo francouzštině vyučovat na reálných gymnáziích a obchodních akademiích (Praha, Chrudim). Francouzštině se také učilo na většině dívčích škol, kde byla v centru pozornosti na základě vžité představy, že tvoří nezbytnou součást vzdělání žen z vyšších společenských kruhů. Na klasických gymnáziích se vyučovala jako nepovinný předmět.[23]

[20] V roce 1887 byla $^{1}/_{5}$ členů (tj. 34) poslanci.
[21] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita. s*. 498-506.
[22] MENCL, Jaroslav. *Topografie města Jičína*. Jičín: Musejní spolek v Jičíně, 1940. s. 114
[23] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. České Budějovice, 1994. Habilitační práce. Jihočeská univerzita České Budějovice. s. 22.

Na jičínském gymnáziu[24] ještě před výnosem ze sedmdesátých let vyučoval francouzštinu František Lohař v roce 1860.[25] Poté se *franština* v pravidelných kurzech zavádí až roku 1873. Prvním řádným profesorem francouzského jazyka byl Jan Kosina a záhy začal tento jazyk učit i ředitel reálky, což mohlo dodat francouzštině na vážnosti zvláště v provinčních poměrech.[26] V těchto letech vyučoval svůj rodný jazyk též soukromě Francouz Claude Ferréol Rolin[27], který měl žáky nejen ve městě, ale vyučoval i nepovinné francouzštině na státním gymnasiu a obdržel pochvalné uznání ředitele Františka Lepaře.[28] Na měšťanské škole byla zase výuka francouzštiny svěřena dceři Boženy Němcové, Bohdaně. Možná právě tyto osobnosti (rodilý Francouz, ředitel reálky a dcera slavné spisovatelky) podnítily jičínské pro nadšení do studia. Počátkem školního roku 1879-80 se přihlásilo nad 90 žáků, kteří se tomuto předmětu chtěli učit[29]. Zájem o francouzštinu byl i mezi profesory gymnasia, jako měl například vysoce vzdělaný profesor Josef Pechánek[30], jinak známý jako první konstruktér jízdního kola na českém území.[31]

Roku 1894 se počala měnit dosavadní nižší reálka na vyšší a ve školním roce 1896- 1897 se již maturovalo.[32] Na vyšší reálce se postupně vystřídala asi desítka profesorů francouzského jazyka. Pro příklad zmíním významnější z nich. V devadesátých letech vyučoval francouzštinu František Pover, který byl také autorem francouzské gramatiky a překladatelem. O šíření francouzštiny nad rámec svého učitelského povolání se zasloužili ještě před první světovou válkou také Dr. Josef Chlumský[33], Josef Kubín[34], Gothard Štorch[35], Dr. Adolf Mikousek[36] a František Grepl[37].

---

[24] Založeno 1624. Roku 1932 přejmenováno na Lepařovo gymnázium. Funguje dodnes.

[25] ŠTĚTINA, Karel. POSL, František, KASKA, František. *Jubilejní Památník C.K. Vyššího gymnasia jičínského (1807 -1907)*. Jičín, 1907. Pozn. František Lohař, jičínský advokát vyučoval francouzštinu pouze v druhém pololetí. Honorář daroval na stavbu chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně.

[26] NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. Osobnost: Jan Kosina, [online] 2016 [cit. 23. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.prijmeni.cz/osobnost/21513/jan_kosina. Narozen 1842 ve Vesci u Jičína, zemřel 1. 2. 1912 v Praze. Jan Kosina byl středoškolský profesor, vydal učebnici francouzštiny pro střední školy a dělal překlady z francouzštiny.

[27] Bohužel se mi nepovedlo zjistit, jak se tento Francouz v Jičíně ocitl. Však je pravděpodobné, že byl příbuzným, možná strýcem, Gustava Rolina, o kterém jsem našla zmínku v týdeníku Krakonoš. Více v kapitole *30. léta*.

[28] František GREPL: *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně.* Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931

[29] *Jubilejní Památník C. K. Vyššího gymnasia jičínského (1807 -1907).* s. 50

[30] František GREPL. Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně.

[31] NĚMEČEK, Jiří. *Cyklistická výstava v jičínském muzeu představuje unikátní exempláře z historie výroby jízdních kol*. Jicinskozpravy.cz [online] 2014 [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.jicinskozpravy.cz/archiv/zpravy/2014/22/1001-cyklisticka-vystava-v-jicinskem-muzeu-predstavuje-unikatni-exemplare-z-historie-vyroby-jizdnich-kol-pristupna-je-do-28-zari.htm?hled=v%FDs

[32] Založeno 1852, zrušeno 1950. Od roku 1941oficiální název Reálné gymnázium v Jičíně.

[33] Doba výuky: 1899-1901. Později profesor fonetiky na české universitě v Praze, bývalý žák zdejšího gymnasia.

Francouzština na jičínském c. k. státním gymnáziu zůstávala jako volitelný předmět. *„Nepovinným předmětům vyučovalo se u nás všem obvyklým: krasopisu, kreslení, těsnopisu, francouzštině a zpěvu (...) posledním dvěma se dařilo zprvu za velmi dobré účasti, lze říci i nadšení studentstva, později však ve stále menším rozsahu a za stále upadajícího zájmu žactva, až konečně v pozdějších letech, (...) francouzština a zpěv přestaly vůbec býti u nás pěstovány, čehož arci v zájmu vzdělání a zušlechtění mládeže jest jen litovati.“*[38] Od školního roku 1904/05 se tyto nepovinné předměty vyučovaly odpoledne[39] ve dvou až třech odděleních po dvou padesátiminutových hodinách týdně.[40]

Naopak povinné francouzštině bylo vyučováno na dívčím reálném gymnasiu (dříve dívčím lyceu). Vedle jeho ředitele Gotharda Štorcha, prvního předsedy jičínské Alliance française ji zde vyučovalo celkem 7 profesorů a profesorek. Na měšťanské škole se francouzštině vyučovalo také od roku 1873. Často se také stávalo, že školy mezi sebou francouzštináře sdílely.

Zajímavostí je fakt, že Jičín drží rekord v přepočtu rodáckých profesorů francouzštiny v přepočtu na 1 obyvatele.[41] Narodilo se zde 19 profesorů francouzštiny.[42] Z celkových 31 profesorů, kteří působili v Jičíně mezi léty 1873-1914, z nich řada vynikala ve svém oboru. Tři se stali univerzitními profesory: Křepinský, komparatista Karel Titz a fonetik Josef Chlumský. Další tři napsali úspěšné učebnice: Vilém Appelt, František Pover a spisovatel Josef Štefan Kubín. V Jičíně působili kvalitní profesoři, byla zde velká koncentrace žáků. Není proto divu, že se výuka francouzštiny v Jičíně stala tradicí, kterou na začátku nového století začala opečovávat jičínská Alliance française.

---

[34] Doba výuky: 1902-1909. Spisovatel učebnic a vydavatel francouzského časopisu pro mládež *Causeries francaises*. Více kapitola *Členové.*

[35] Doba výuky: 1904 – 1908. Ředitel dívčího reálného gymnasia. Viz kapitola *Členové*.

[36] Doba výuky: 1904- 1913. Vydával nový časopis *Lectures francaises* a později spoluredigoval *Le petit Journal de Prague.*

[37] Výuka 1913-1934. Více viz kapitola *Členové*.

[38] HANAČIK, Vojtěch. *K dějinám gymnasia jičínského od r. 1894 k počátku světové války*. [Online] 2016 [cit. 23. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.phil.muni.cz/plonedata/wksc/Studentsky_portal/LaoDan/Jicin/Vyrocni_zpravy/Dejiny_JG/Dejiny_Jicinskeho_gymnazia_V.pdf

[39] BÍLKOVÁ, Jitka. *Život na jičínském gymnáziu na přelomu 19. a 20. Století*. In: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta. *Marginalia historica 2/2011*. Praha: Charles University, 2011.
Jednalo se o tzv. jednoduchou frekvenci výuky, kdy výuka probíhala povinných předmětů ráno a dopoledne. Profesoři se z počátku obávali zahálení studentů v delším volném čase, ale nakonec klady tohoto experimentu převážily. Nikdo si již nemusel v zimě kazit zrak nad knihou v pozdním odpoledni v zešeřené místnosti (ve škole tehdy nebylo žádné umělé osvětlení) a výhodu toto uspořádání znamenalo především pro žáky bydlící mimo Jičín, kteří se dostali dříve domů.

[40] František GREPL: *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně. Výroční* zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931.

[41] V přepočtu každý tisící muž narozený v okrese Jičín se stal profesorem francouzštiny na sš., což bylo čtyřikrát více než oproti průměru zbylých okresů.

[42] REZNIKOW, Stéphane. *Frankofilství a česká identita*. Praha: Karolinum, 2008. s. 447 - 448

1.4. Alliance française de Jičín 1906 – 1914

Do konce století se vedle pražské Alliance Français zrodilo v Čechách celkem 7 frankofilských kroužků. Objevily se na místech, kde zdomácněla výuka francouzštiny na středních školách, většinou reálných gymnáziích a obchodních akademií.

V Jičíně vnikl francouzský kroužek roku 1888 z iniciativy místních studentů a jičínské učitelky[43]. Poté informace o frankofilském spolčování mizí a objevuje se až s rokem 1903, kdy se zájemci pod vedením Francouzsky Blanche Fillion začali scházet v jičínské Besedě. Z tohoto prostředí, na popud hradecké AF, se konečně od roku 1904 formuje spolek „Alliance française", který poprvé oficiálně zasedne 20. března 1906. V prvním roce fungování čítal 27 členů. Pařížské ústředí schválilo stanovy následujícího roku, také díky iniciativě tiskaře Bedřicha Kabátníka. V Hradci Králové na banketu pořádaném k příležitosti návštěvy Luise Legera se rozhovořil s tímto známým slavistou, který jičínskou záležitost „*ihned ve skutek uvedl*"[44]. Vůdčí osobností a prvním předsedou se stal mladý a energický profesor Gothard Štorch[45].

„*Působení Alliance française pro česko-francouzskou vzájemnost bylo velice účinné. Členové scházeli se pravidelně jednou týdně, aby pěstovali francouzskou konverzaci, mnozí z nich přednášeli o různých zjevech francouzské literatury nebo konali cestopisné causerie, seznamovali členy spolku s hudbou francouzskou a předváděli drobná díla dramatická.*"[46]

Kromě přenášečů z vlastních kruhů, zvali i externisty. Prvním byl právě profesor Isnard z Hradce Králové, který roku 1905 a 1906 přednášel o francouzské literatuře. Rok, kdy z Paříže potvrdili souhlas k jičínským aktivitám, jeví se býti (i jinak) mimořádným. Počet členů, který ovšem nebyl ustálen, v jednom měsíci dokonce vystoupal až k číslu 50. Přijel zrovna spisovatel a profesor francouzštiny z pražské university Jules Pichon (1877-1949). V květnu téhož roku měl spolek významnou návštěvu francouzského konzula z Prahy Jeana Colomiese[47], který přednášel a promítal zajímavé obrázky z francouzských kolonií v Africe. Současně vítal spolek návštěvu pražské Alliance française, jakožto odbočky stejnojmenné velké organizace z Paříže.

[43] LENDEROVÁ Milana. *Východní Čechy a Francie.* In: Tomáš ŠIMEK. Sborník prací východočeských archivů. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk 8, 2000.
[44] SOkA Jičín, AF Jičín, kart.č. 1. *Protokoly schůzí* (nečíslováno)
[45] Viz kapitola *Členové, G.Štorch*.
[46] František GREPL: Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně. Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931.
[47] Konzulem 1904 - 1907

Pařížské ústředí své filiálky velmi podporovalo: vysílalo občasně řečníky, ale především posílalo francouzské časopisy a knihy. V Jičíně se také na čas usadila řada Francouzů, kteří vedli francouzské kurzy a přednášeli: slečna Blanche Fillion (1908-9), slečna Lespinasse (1909-10), Eduard Vavasseur (1910-13), A. Bergeron (1913-14).[48]

AFJ také již roku 1909 zřídila studentský fond, jenž rostl na vkladní knížce jičínské záložny. První stipendijní příspěvek na studium ve Francii bylo vyplaceno neznámému studentovi roku 1913 ve výši 100Kč.

Na přelomu prvního a druhého desetiletí činnost jičínské sekce Aliance dočasně zeslábla. Oživla však opět s příchodem přičinlivého Františka Grepla, který byl v roce 1913 ustanoven profesorem francouzštiny na zdejší reálce. Spolu s Gothardem Štorchem byli opravdovou frankofilskou duší a páteří jičínské Aliance.

Podle slov Františka Grepla byla skutečnou manifestaci československého přátelství návštěva francouzského konzula z Prahy Osmin Laporta[49] v červnu 1914: „*Milý host mluvil při večírku Alliance velmi vřele o vzájemných sympatiích, což při tehdejších poměrech bylo dosti smělé*.“. Což mělo, jak Štorch v pamětech dodává, „*v předvečer války měly nejen kulturní poslání, ale i politický význam*“.

Činnost *Alliance française* byla násilně přerušena světovou válkou, když v srpnu 1914 vypověděla Francie spolu s Velkou Británií válku Rakousko-Uhersku. Působení frankofilské Alliance française na území habsburské monarchie se stalo nepřípustným.[50] Jičínský spolek zastavil činnost, pouze knihy byly tajně půjčovány. Že tato opatrnost nebyla bezdůvodná, o tom svědčí malá podrobnost již z doby založení: spolek chová v archivu přípis c. k. místodržitelství, kterým se zakazuje ustavit spolek, ježto má ve stanovách ustanovení o francouzském jazyku jakožto jednací řeči při schůzích, čímž by se prý „*dohledací právo, vykonávané politickým úřadem, mohlo státi bezúčinným*“.

Francouzi žijící v Čechách museli zemi opustit, ti, kteří tak neučinili, museli do zajateckých táborů. Tento osud stihl i „našeho“ královehradeckého známého, Francouze Isnadra.[51] Na druhé straně, Češi, žijící v Paříži byli stále občané znepřáteleného státu, tudíž měli Francii opustit také. Nicméně, díky navázaným přátelským a zejména politickým

[48] GREPL, František. *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně*. Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931.
[49] Osmin Laporte (1875 – 1932) konzulem v Praze 1913 - 1914
[50] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. s. 75
[51] LENDEROVÁ Milana. *Východní Čechy a Francie.*

kontaktům v Paříži, bylo nakonec Čechům přiznáno statut spřáteleného národa, mohli zůstat i narukovat, avšak jen do Cizinecké legie.[52]

[52] REZNIKOW, Stéphane. Frankofilství a česká identita. Praha: Karolinum, 2008. s. 393 - 395

2. (NE)VŠEDNÍ ŽIVOT ALIANCE ZA 1. REPUBLIKY

2.1. 20. léta

Po válce jičínská *Alliance française* rozkvetla. „*Naše dávné sympatie ku národu francouzskému zvětšily se ještě za války; k nim přistupuje vděčnost, kterou ku spojencům drahým hluboce cítíme; snažení našeho spolku nésti se musí předem k tomu, abychom lásku svoji osvědčili tím, že budeme seznamovati široké vrstvy s národem francouzským, dějinami jeho, s literaturou a uměním, jakož i s poměry hospodářskými a obchodními*.“ A skutečně, slova Gotharda Štorcha vzala za své a jičínská Aliance již od ledna 1919 začala pořádat sérii přednášek v češtině, aby se mohlo zapojit i širší obecenstvo. Ovšem bohužel, jak sami členové Aliance přiznávají „*přednášky jakkoli velice poutavé, netěšily se zasloužené pozornosti obecenstva*“. Ovšem úspěch zaznamenaly jazykové kurzy.[53] Pro veřejnost dokonce v prvních poválečných letech pořádali lekce francouzského jazyka zdarma.[54]

V červnu 1919 uspořádal spolek výstavu francouzských válečných plakátů, jehož „*úspěch morální byl veliký i hmotný byl slušný k úplné naší spokojenosti*.“ Podle Štorcha vynikla „*výše francouzského affichového* (plakátového) *umění, za kterým jsme tenkrát považlivě kulhali*.“[55]

V tomto prvním roce působení vzrostl počet členů na historicky nejvyšší počet 80 členů. Poté klesl na 60 a od konce dvacátých let se již ustáleně pohyboval okolo čísla 40, což byl počet, který se udržoval až do skončení Aliance.[56] Co do množství členů, byla jičínská sekce spíše průměrnou, ovšem svou činností se řadila mezi pět nejaktivnějších v Československu.[57]

Aliance v Československu byly podporovány pařížskou ústřední organizací a poptávka po nových odbočkách byla značná. Oproti předválečnému číslu 7, vzrostl počet francouzských poboček o dalších 30[58]. Od roku 1921 se spojily všechny tyto francouzské spolky a vytvořily Fédération des sections de l´Alliance française. Tak se formálně staly

[53] SOkA Jičín, fond Alliance Française, *Protokoly*. O jazykové kurzy byl hojný zájem. Celá dvacátá léta probíhaly pro veřejnost dva až tři kurzy francouzštiny, přičemž v každém z nich bylo po 25 posluchačů.
[54] KRAKONOŠ, 19/12/1919
[55] Soukromý archiv Hany Štorchové. *Paměti G. Štorcha*.
[56] *Protokoly.*
[57] LENDEROVÁ Milana. *Východní Čechy a Francie.* Pozn.: Ve větších městech čítaly pobočky více členů. V průběhu první republiky byly za pražskou sekcí nejpočetnější: Brněnská (350), bratislavská (250), plzeňská (140), pardubická (90), královehradecká (80), prostějovská (65), českobrodská (60), prachatická (50), chrudimská (50).
[58] Ibid.

odbory pařížského ústředí. V této druhé etapě fungování se Aliance staly více propojené a navzájem se zvaly na pořádané akce[59]. V Jičíně si nejvíce spolupracovali s pobočkou hradeckou, což bylo možná způsobené i tím, že její předseda Otakar Šimek byl dlouholetý přítel Štorcha. Návštěvy jičínské Aliance byly oblíbené také pro výlety do Českého Ráje.[60]

Schůzky AFJ se pravidelně konaly nejdříve v hotelu Paříž (na Žižkově náměstí), poté v hotelu Praha (na konci Husovy třídy) a v jisté restauraci U Picků. Od roku 1924 mohli již využívat i prostory studentského domu v Denisově ulici.[61] Jednatelkou spolku byla delší dobu paní Petrová, pak slečna Krámská a od konce 20. let jím byl pan Otakar Hájek. Pokladnu spravovala od počátku slečna Režná, která za svou činnost byla v roce 1926 vyznamenána záslužnou medailí od generálního sekretáře federace AF Paula Labbého.[62] V roce 1920 přijel Ernest Denis do Prahy a rozhodl se, mimo jiné, vyznamenat za zásluhy předsedu jičínské Aliance. Následné pozvání do Jičína však již musel pro nemoc zrušit.[63]

Další „posilou do týmu" se stala Francouzska Marguerite Bruneau, která byla pozvána (1921/22) vyučovat svou mateřštinu na reálném gymnáziu a dívčím lyceu.[64] Zhostila se mnohých přednášek a její zásluhou se programů Aliance účastnili i studenti z jičínských škol. „*K programu našich večírků přispívali naši členové i studentky, takže vedle causerií, slyšeli jsme i dobrou hudbu a zpěv a tu a tam i nějakou jednoaktovku*."[65] V každotýdenních večírcích přednášeli zejména členové Aliance a často svá vystoupení doplňovali světelnými obrazy.[66]

Však příležitostně zval spolek do svého středu i Francouze a jiné externisty.[67] Z významných návštěv začátku dvacátých let se sluší jmenovat zájezd francouzského vyslance z Prahy Ferdinanda Cougeta v květnu 1922. Bohužel, Štorch na tuto událost

[59] Návštěva Kolína k výročí narození Molièra (1922).
[60] Výlet do Prachovských skal s konzulem Cougetem (1922), výlet na trosky s Aliancí HK (1928) aj.
[61] Více viz kapitoly *Studentský dům* a *Arnošt v Jičíně*
[62] Více viz kapitola *Otakar Hájek, Věra Petrová a další.*
[63] Více v kapitole *Arnošt v Jičíně a Gothard Štorch*.
[64] SOkA Jičín. Státní vyšší reálka Jičín, k.č.11, inv.č. 466
[65] *Paměti G. Štorcha III.*
[66] Přednášky: F. Grepl – *Styky česko-francouzské. Vývoj jazyka francouzského* (1919), *Paříž po válce* (1923), *L. Léger, Francouzská hudba, Zpustošená Francie* (1930), *Jižní Francie* (1926), *Bretoňsko, Pyrene* (1930); O. Homoláč – *Naši malíři ve Francii*; J. Tocháček – *Lidové* obyčeje francouzské; J. Kopal – *Hospodářské poměry ve Francii; Dějiny velké revoluce*. V. Vordren – *Francouzská lit. XIX, století* (1921); Dr. Jos. Čihula – *Ernest Denis* (1921); Jar. Kopáček – *Cesta po Francii* (1926) aj.
[67] Dr. R. Fichelle – *O Molièrovi* (1922), spisovatel Ch. Clerc - *O francouzské literatuře ve Švýcarsku*; profesor Guiraud z Prahy - *O Provenci*; podtajemník „Federace" G. Savin - *O Eiffelově věži*; spisovatel Bienaimée - *L'opinion française et la renaissance tchécoslovaque* (1922), L. Pommeret - *La femme française* (1926), L. Pasquier - *O životě francouzského studentstva* (1929), *O pařížském divadle* (1931). Dr. Pečírka z Prahy - *O francouzském malířství* (1920), Dr. Zdeněk Wirth - *O francouzském uměleckém průmyslu*. (1920) aj.

nevzpomíná přílišnou pýchou: „*Bylo přímo trapné, když v hodiny uvítání francouzským diplomatem přesně dodrženou, zástupci města nebyli ještě na místě. Musili jsme po ulici přecházet a vyčkat jejich příchodu. Pan ministr Couget přenesl se přes tuto nemilou věc zcela lehce*“.[68]

Brzy na to odešla učitelka francouzštiny Francouzska Bruneau. „*Ztratili jsme v ní čilého člena, svědomitého pracovníka a milého společníka. Budeme dlouho vzpomínati*“. Její nástupce byl jistý literárně vzdělaný Aimé Bose, ale neměl prý její agilnost. Po jejím odchodu nebyl „*život Aliance již tak živý, ať přijížděli cizí přednášející nebo ať přednášeli jsme my členové, ať se hrálo divadlo.*“ Aktivita Aliance nebyla ke konci druhého desetiletí příliš animována. Kapitoly v knize protokolů, obvykle zapisované několikrát do roka, se téměř dva plné roky zápisů vynechaly. V roce 1927 se dokonce konal za celý rok jediný spolkový večírek. I proto se předseda Štorch v roce 1926 zarýmoval, *„abych dal tomuto přechodnému úpadku výraz*:“[69]

Chronique rimée de l’Alliance

L´Alliance n’a vraiment pas de chance.
Qu’on fasse une conférence
Qu’on joue du théâtre, qu’on danse
Qu’on conduise avec Rochés une sœur Alliance,
Nos membres pensent : Vive la France !
Mais je me fiche de l’Alliance
Alliance, cher’ Alliance
Reçois mes condoléances !
Ta présidence –

Však během druhé poloviny dvacátých let, členové měli ještě možnost se potěšit mimořádnými setkáními. V roce 1926 navštívil Jičín generální tajemník federace AF Paul Labbé a vyznamenal záslužnou medailí paní pokladní. Za dva roky zase přijel velvyslanec Charles Roux k příležitosti oslav Argonského pluku 22. Jičínská veřejnost měla příležitost projevit své sympatie francouzským studentům, kteří navštívili město u příležitosti mezinárodních studentských kongresů v Praze r. 1922 a 1926. V roce 1929, zahrála hradecká Aliance aktovku a dvě veselé scény od francouzských autorů jičínské sekci v rámci 25. výročí činnosti.

[68] *Paměti G. Štorcha III.*
[69] Ibid.

Velice milé byly prý také návštěvy profesora Romaina Alléona[70], který byl každoročním hostem. Štorch na něho vzpomíná takto: „*skvělý recitátor, který dovedl přinést radost jak české mládeži, které měla jeho recitační texty v rukách, tak po večerech členům v místnostech spolkového domu Alliance*“. Z bohatého programu Štorchovi utkvělo v myšlenkách jeho číslo od Jeana Richepina „*Le mendiant fleuri*“. Na dílo o žebrákovi, který díry svých hadrů ozdobil květy, aby zakryl svou bídu, „*nikdy nezapomenu. Tato recitace byla hotovým uměleckým zázrakem.*“.[71]

2.2. 30. léta

Píseň makarónská

Soirée se l’Alliance tramtaratata
Hry přednášky, zpěvy, tance
President, hle pozvedá se
Un long discours il commence
Vic’ président s’met à chanter
Uši zacpou i Ašanté
Madam’ la secrétaire ici
Cigaretu zapálí si
Du trésor la gardienne
Do Aliance už se žene
Vašek Petrů honem píše
De la soirée l’affiche
On possède même un grand-duc
Elegantní vždy pan Hey-duc
La voilà pleine de grâce
Sl. Vraná v celé kráse
Aujourd´hui chacun admira
Novotného Vladimíra
(…), blanc, féroce et pelé
Máni Mrňákové tele
Que l’amoure fait toujours beaucoup
Járinka ji žít po boku
Personne ne rit à si haut voix
Jako Lída Bergnerová

[70] ALLÉON Romain (nar. 1867, dramatický umělec, profesor dikce) byl známý snad ve všech pobočkách Alliance française v Československu, kam jezdil přednášet. Spolu bratrem Paulem (nar. 1864 spisovatel, profesor, lektor francouzského jazyka na Univerzitě Karlově v Praze) byli známá francouzská dvojice. Oba byli vyznamenáni řádem Bílého lva čtvrté kategorie v letech 1931/32. V roce 1927 vydal Romain Alléon příručku pro české studenty francouzštiny (*Programme des lectures et récitations françaises, faites dans les écoles tcheques d'enseignement secondarie*, Praha 1927.)
[71] *Paměti G. Štorcha III*

Candidat du mariage
Pan Wurm o Mikuláši káže
Touts' les bon' choses, que voici
Pekli u Šemberků v noci
Host nám přibyl dneska nový
Directeur de l'agronomie
Voici le grande revue
O které nikdo nic neví

Soudě dle jmenovaných členů, touto bilingvní písní se členové rozveselovali nejspíše na počátku třicátých let.[72] V tomto období také Aliance zintenzivnila styky s hradeckou pobočkou i francouzskými legionáři. Organizovala a účastnila se výletů do Prachovských skal i s různými organizacemi[73]. Hojné byly také společenské večírky, kterých se v roce 1930 konalo 14, a do roku 1938 byla tato frekvence udržována. Na programu přibyla loutková divadla a nebo Soirée des rois. V Alianci se také postupně objevovaly nové tváře. Okruh přednášejících se obohatil o Francouzsku Gillet Klimtovou, profesorku francouzštiny z Nového Bydžova, českého tanečníka Francois Malkovského[74] působícího v Paříži a o profesora Gustava Rollina[75]. V roce 1936 začíná spolupráce s energickou Valentine Fougère-Zajícovou a do členského výboru zasedá Pavlína Trejbalová, nová učitelka francouzštiny na Lepařově gymnáziu.

Výrazným rokem v životě AFJ je rok 1934. Od tohoto roku ustává čilá aktivita předsedy Gotharda Štorcha, kvůli jeho rodinnému i pracovnímu trápení, když došlo ke sloučení dívčího lycea a gymnázia. Z veselejších koutů událostí je rok 1934 rokem třech

[72] SOkA Jičín, AF Jičín, kart.č. 1. *Fascikl.*
[73] 1931 s English Clubem, 1934 s francouzskými horolezci a klubem českých turistů
[74] *Soukromý archiv Miloslava Fišera*. Francois MALKOVSKY (České Budějovice 1889 – Laon 1982) přišel do Jičína se svým otcem, který sem byl přeložen jako úředník. Z jičínského gymnázia po třech letech přestoupil na lesnickou školu v Písku a domů dojížděl na svátky a prázdniny. V jižních Čechách se také začal věnovat zpěvu, jako člen místní opery. Zájem o hudbu ho neopustil a v letech 1909 - 1910 ji studuje v Praze. Ve svých 21 letech se rozhodne odjet studovat hlas do Paříže. V srpnu 1914 je odveden jako dobrovolník do války, ale kvůli zranění se z ní vrací v červnu následujícího roku. Zásadně jej ovlivnila spolupráce s představitelkou moderního současného tance Isadorou Duncan a jejím bratrem, tanečníkem, Raymondem. V roce 1920 založil vlastní taneční školu, stal se tvůrcem nového tanečního vyjádření „danse libre". V autorských tanečních představeních vystupoval až do roku 1950. Jeho odkaz i škola žije do dnes. Do Československa se v průběhu života vracel občasně. Jako host a animátor večera jičínské Alliance française se účastnil v roce 1930 a 1936. Přátelství udržoval skrze korespondenci s Františkem Greplem. Ve třicátých letech jel F. Grepl do Paříže na operaci očí a útočiště nalezl právě v bytě Malkovského.
[75] „*Francouz oddaným přítelem Jičína*", zní titulek odstavce z novin Krakonoš (č. 22, 18. březen 1934) o pařížském rodákovi, který přišel spolu s bratrem do Jičína k příbuzným jako malý hoch studovat jičínské gymnázium. Gustav Rollin se později stal řádným profesorem pro románskou filologii na německé universitě v Praze. Byl věrným členem kolonie „jičíňáků" v Praze a Jičín rád navštěvoval.

velkých jubileí. První je březnové výročí 25 leté práce bratří Alleónů.[76] Večírek organizoval profesor Grepl, který bratry uvedl slavnostním proslovem v hotelu Paříž. Paul a Romain dostali velikou kytici a dokonce čestný dar 500 Kč. Pak následovaly jejich recitace.

Dalším důvodem k veselí byla 30 letá činnost Aliance. O společné oslavě Aliance prolínající se s oslavami 20. výročí ČS válečníků, dali jičínští vědět do místních novin. Slavnost začala v hotelu Paříž, kde se konala velká *akademie* (program uměleckého rázu). Po proslovu ředitele Štorcha, hrál orchestr Argonského pluku známé klasiky. Členka Aliance Marta Krámská zpívala část z opery Rusalka a s rytmickým tancem vystoupily Štorchovy děti.

Druhý den v neděli dopoledne, na náměstí řečnili ministr obrany Bohumír Bradáč (1932 – 35) a velitel vojenské mise v Československu generál Louis-Eugène Faucher (1926 – 1938). Posléze při slavnostním banketu v hotelu Paříž byla francouzskému konzulovi předána vzácná umělecká práce českého sklářství, pohár, jako dar města Jičína pro město Jarnac. Po obědě, byl uspořádaný společný výlet automobily na Prachov. Kromě obrovské účasti veřejnosti na Masarykově náměstí, byla i hojná účast Aliancí z okolí. Protokol poznamenává, že byl i velký úspěch morální, který jim delegace okolních sekcí záviděly. Ač byly útraty dost velké (vydání 929 Kč vs. příjem 555Kč), „*nákladů na slavnost jsme však vzhledem k významu oslav nelitovali*“[77].

V následujícím roce odešla horlivá členka paní Eliášová, choť plukovníka pěchoty Floriána Eliáš (1928 –1935). V roce 1937 opouští Jičín i Alianci Gothard Štorch a předává předsednické křeslo Františku Greplovi.

2.3. Francouzská legie a Jičín

Francouzská vojenská mise v Československu

Vojenská mise z Francie přijela do Československa v roce 1919 vyplnit dva hlavní úkoly. Zaprvé měla spolupracovat při organizaci ministerstva národní obrany Československé republiky. Jednalo se o pomoc při výstavě vojenských struktur ministerstva obrany (MNO) a při vytváření hlavního štábu čs. branné moci. Dalším

[76] Článek z Krakonoše *K 25. výročí jeho činnosti* v příloze1934 – 18/3
[77] *Protokoly.*

úkolem, který byl misi uložen smlouvou o kompetencích z 26. ledna 1919, bylo organizování čs. vojenského školství, především školy generálního štábu.

Ještě před odjezdem do Československa byl Pellé povolán k maršálu Ferdinandu Fochovi, vrchnímu veliteli všech spojeneckých vojsk. Foch jej pověřil zvláštním posláním, jež svými potenciálními důsledky překračovalo měřítko československého státu. Úkol byl postavit co nejvíce bojeschopných divizí, které by se mohly aktivně podílet na alianční akci proti Německu. Tato eventualita přicházela v úvahu pro případ, že by selhala jednání o mírové smlouvě, což by znamenalo obnovu nepřátelství[78]. Ač velitel této mise, generál Pellé[79], kritizoval zákrok v Těšínsku, který podle jeho slov poškodil prestiž Československa a nepříznivě ovlivnil francouzské veřejné míněné,[80] v únoru 1919 při prvním setkání s novináři v Praze řekl: „*Pokud jde o moji osobu, jsem sto prohlásiti, že veškeré své zkušenosti a všechnu svou dobrou vůli stavím do služeb ministerstva Národní obrany. Neznám příjemnějšího úkolu a krásnějšího poslání, než spolupráci na příští velikosti národa, jenž jest spojen s národem francouzským nejen tradicemi sahajícími do daleké minulosti, ale i životními zájmy hospodářskými a politickými*“.[81]

FVM měla přímý vliv na velení čs. armády do konce roku 1925, neboť do té doby byli její náčelníci současně i náčelníky čs. Hlavního štábu. V čele mise se do roku 1938 vystřídali tři náčelníci. Následníkem generála Pellé byl generál Eugène Desiré Antoine Mittelhausser (1873–1949). V roce 1924 vytvořil funkci podnáčelníka Hlavního štábu, v níž se na funkci náčelníka Hlavního štábu připravoval pod jeho vedením generál čs. armády Jan Syrový. Do čela Hlavního štábu nastoupil na počátku roku 1926, kdy generál Mittelhausser opustil i funkci náčelníka FVM. Ve stejné době se změnil charakter FVM. Z velitelského orgánu se stal poradní orgán ministra národní obrany. Po generálu

[78] STRAKA, Karel. *Výročí francouzského generála, zakladatele čs. Generálního štábu.* Acr.army.cz [online] 2013. [cit. 29. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vyroci-francouzskeho-generala--zakladatele-cs--generalniho-stabu-82242/

[79] Víme, že se generál Maurice Pellé (1863 – 1924) učil česky. Obdivoval kulturnost českého národa, oceňoval jeho umělecký vkus, hovořil s nadšením o tom, jakou roli přisuzují široké vrstvy národu výtvarnému umění a hudbě, zamiloval si folklór. Našel v ČS pozdní lásku, mladičkou Járu Braunerovou, s níž se 1921 oženil.
Po generálu Pellém působil plných dvacet let v Československu podobně čechofilsky naladěný generál Louis-Eugène Faucher (1874 - 1964). Splynul s pražskou elitou, získal čestný doktorát na pražské technice, byl zvolen do Masarykovy akademie práce. Pyšnil se knihovnou, obsahující snad všechna významná díla české krásné i odborné literatury, které také přečetl.

[80] BŘACH, Radko. *První kroky francouzské vojenské mise v Československu (únor - květen 1919).* Historie a vojenství. Časopis Historického ústavu Armády České republiky. 46, č. 4, (1997) s. 6.

[81] Ibid. s. 8. pozn. Národní listy, 23. Února 1919

Mittelhausserovi misi vedl až do konce jejího působení v Československu generál Louis Eugène Faucher (1874–1964).[82]

22. Argonský pluk

Do Jičína přibyl 22. Argonský pluk francouzských legionářů v září 1919. Devátého října jej uvítal starosta Josef Čihula při návštěvě generála Pellého. Tento pluk zůstal v Jičíně až do svého rozpuštění za německé okupace v roce 1939, kdy jeho příslušníci byli poté i pronásledováni, zatýkáni, popravováni. Ihned po osvobození byl 22. pluk obnoven, ale o dva roky později byl přestěhován do Liberce. Na jeho místo přišel prapor spojovacího pluku I. hrdiny Sovětského svazu kapitána Jaroše.

Základem organizace francouzských legií byla rota Nazdar. *„Rozptýlené houfy českých vystěhovalců vystoupily hned na obranu práva a spravedlnosti proti násilí. Jakmile vypukla válka, přešli pařížští sokolové od slov k činům, ke kterým je pobídl Arnošt Denis nadšenou řečí v Palais-Royal. Nesmírný jásot vyvolala v jejich řadách zpráva, že francouzská vláda dne 20. srpna svolila, aby českoslovenští dobrovolníci byli zařazeni do cizinecké legie, kde utvořili rotu Nazdar.*“[83] Byla to právě úspěšná diplomacie Masaryka, Beneše a Štefánika, která dosáhla ve Francii svolení k utvoření samostatných vojenských jednotek. Od července 1917 se ve Francii z dobrovolníků z různých zemí postupně vytvářel 21. střelecký pluk, z něhož pak vznikl 22. pluk se sídlem v Jarnacu. Přídomek „Argonský“ získal v závěru války, když bojoval v Argonách u městečka Vouziers, kde utrpěl v boji velké ztráty. V den francouzského státního svátku 1919, dostal 22. Argonský pluk slavnostním způsobem na Invalidovně prapor, věnovaný spojenými organizacemi československého národního sdružení a slovanské ligy v Americe. Nato byl pluk redukovaný na dva prapory mírového stavu.[84]

V Jičíně, vedle vojenských kasáren v lipách se přiléhající ulici začalo říkat „*Argonská“* v roce 1929.[85]

[82] STRAKA, Karel. Francouzská vojenská mise v Československu 1919–1938.
[83] Týdeník KRAKONOŠ 13/3/1932
[84] MENCL, Jaroslav. *Topografie města Jičína*. Jičín: Musejní spolek v Jičíně, 1940. s. 370
[85] Kronika města Jičína, kron. č. 259, i. č. 788. s. 66

Obrázek 1: Prezident Masaryk na slavnostní přehlídce čs. armády - 14. července 1919 u příležitosti francouzského státního svátku. Generál M. Pellé stojí za praporečníkem[86]

Francouzská aliance z Jičína navázala kontakt s francouzskými legionáři záhy po jejich příjezdu. *„Vrátivší se legionáři z francouzské fronty byli co nejsrdečněji do našich kroužků vítáni a jejich pěkný světlemodrý stejnokroj dodával naším večírkům slavnostního vzhledu. Poručík legionářský, pan Plevka, potěšil nás též zajímavou přednáškou o vzniku naší legie ve Francii.“*[87]

Různí důstojníci přinášeli v AFJ nejen frankofonnímu posluchačstvu zajímavá témata na přednáškách jako *O bojích na Aisně, O životě legionářů, O duchu francouzského vojáka*.

Argonští legionáři zpestřovali kolorit města i vjemem poslechovým: „*Vojenské koncerty v sále hotelu Paříž odbývané za nedělních a svátečních odpůldnů, získaly si již své stálé a vděčné obecenstvo* (…)*“*[88]. Ve článku dále vyzívají obsluhu hotelu, aby si ze spropitného pořídila gumové podrážky, když neumí chodit tišeji a narušuje jim tak jejich vystoupení.

Dále měl Argonský pluk čest přivítat významné hosty jako francouzského vyslance z Prahy Ferdinanda Cougeta (1922) a poté i jeho nástupce François Charles-Roux v rámci 10. výročí založení praporu 22. pluku (1928). Spolu se Sokoly a širokou veřejnosti vítali hrdinu první světové války, maršála Foche[89]. „*Nadšeně vítán provoláváním slávy vítězi a Francii, projíždí maršál Foch volným tempem auta špalírem nepřehledných zástupů. V tomto jásavém volání a v tomto jasu tisícerých zraků upřených na slavného*

[86] Archiv VHÚ Praha. [online] 2013 [cit. 29. 6. 2016] Dostupné online z: http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=82243&newsid=82242&listid=8&tmplid=83
[87] *Protokoly.*
[88] KRAKONOŠ 3/12/1922
[89] Maršál Ferdinand Foch (1851 – 1929) přijel do ČS 14. května 1923. Pobyl zde tři dny (mimo jiné se v Lánech zúčastnil pohřbu Masarykovy manželky Charlotty).

vítěze světového dramatu válečného, cítiti je žár vroucího a pravdivého pohnutí, které zachvacuje nitra všech, kdož přišli uvítat vzácného hosta republiky.“[90] V lednu 1931 uspořádali spolu s Aliancí slavnostní večer na počest dalšího hrdiny velké války, maršála Josefa Joffra (1852-1931). V roce 1934 se konala v květnu slavnost k dvacetiletému výročí československé armády[91]. Do Jičína zavítal i francouzský vyslanec Léon Noel (1888 – 1987), když „*pěší pluk 22 Argonský oslavil 2. července vítězné boje u Zborova, za účasti úřadů a Národní gardy. Slavnostní proslov přednesl velitel pluku p. plukovník Eliáš, načež pluk vykonal slavnostní pochod městem a po jeho skončení defilé.“*[92]

Velmi oblíbenými se staly vojenské plesy, nejenom díky jistě skvělému orchestru argonského pluku 22. „ *Legionářské plesy těší se přízni občanstva, protože vyznačují se jakýmsi kouzlem přátelství, upřímností a zdravého veselí a při tom úroveň plesů je vysoká*.“[93]

2.4. Arnošt v Jičíně

Ernest Denis (3. ledna 1849 Nîmes – 4. Ledna 1921 Paříž) byl francouzský historik, publicista, slavista a především Bohemista v Čechách známý od konce 19. století.

Jako student se věnoval na École normale supérieur německého historii. Ještě za studentských let na něho zapůsobilo vystoupení českých poslanců v říšském parlamentu, a začal se tak nadšeně zajímat o český národ. Možná také díky jeho hugenotským kořenům se tak čile začetl do osudů Jana Husa i Amose Komenského. První cestu do Čech podnikl v roce 1872, kde se v Praze setkal a historicko-filosofický soulad našel se 74letým Františkem Palackým.[94] Od konce 19. století publikoval různé historické práce a seznamoval francouzskou veřejnost s českým tématem. Z jeho bohatého díla o české historii musím zmínit alespoň *Konec samostatnosti české* (1891), knihu navazující na dílo palackého, která byla v Rakousko-Uhersku považována za protistátní a *Češi po Bílé hoře,* která vyšla v českém překladu roku 1905. Ač cizinec, nakonec byl Denis přijat českou společností a byl považován za pokračovatele historiografů v linii Dobrovský – Palacký – Denis. Ještě ve třicátých letech k výročí významné bitvy 1621 jičínský tisk píše: „*Denisovu knihu právě dnes měl by čísti každý dobrý Čech. Jeho zásluha tkví v tom, že nám ukázal*

[90] Krakonoš, *Maršál Foch v Jičíně*, 20/5/1923
[91] Více viz kapitola 30. léta
[92] Krakonoš 22/7/1934
[93] Krakonoš 22/1/1932
[94] OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Le „culte“ d'Ernest Denis dans la société tchèque aux XIXe et XXe siècles*. In: Antoine MARÈS. Lieux de mémoire en Europe centrale. Paris: Institut d'études slaves, 2009.

Bílou Horu v jejím pravém světle a že úpadek náš i naše zápasy politické posuzuje s chladným rozumem.“[95]

V Paříži během první velké války se Denis na diplomatické úrovni velmi angažoval v českých záležitostech. Pořádal přednášky o česko-francouzských studiích. Na Masarykovu prosbu založil časopis „La Nation tchèque“, který od r. 1917 redigoval Edvard Beneš. Po válce byl jmenován čestným členem československé Akademie věd.

V roce 1920 podnikl cestu do Čech, kde se setkal s velmi vřelým až triumfálním přijetím.[96] Přednášel v různých městech a pozvání dostal i od Jičína. „*Aby pozvání bylo slavnostnější, dali jsme je podepsati starostovi města, příteli Josefu Čihulovi. Záporná odpověď ušlechtile stylizovaná, oznamovala bohužel Denisovo onemocnění*.“[97] Denisův dopis adresovaný jičínským byl asi jeden z posledních napsaných v Čechách a možná jedno z posledních psaní vůbec, neboť se velký historik již neuzdravil a zemřel začátkem roku 1921.

Po jeho smrti dochází během dvacátých let k vytváření tzv. kultu Ernesta Denise, hrdiny, který se zasloužil o vznik Československa. [98] K jeho poctě jsou pojmenovávány veřejná místa ulice, nádraží. K desátému výročí vzniku Československa, o které se jako jedním ze dvou cizinců podle Beneše nejvíce zasloužil právě Denis, dostal v Praze sochu (druhým cizincem byl Woodrow Wilson).[99] Ernest Denis seděl na Malostranském až do roku 1940, kdy ho nacisté odstranili, rozřezali.[100] V roce 2003 byla na stejném náměstí odhalena jeho busta.

V Jičíně se název Denisova ulice poprvé objevuje v kronice v r. 1925 popisována jako „*krátká ještě většinou nezastavěná ulice*“.[101] Její příjemný vzhled, stejně tak jako podoba současné městské knihovny, je zásluhou skvělého architekta a urbanisty Čeňka Musila.[102] Výslovnou zmínku, že pojmenování po oblíbeném historikovi se zrodilo v hlavě Gotharda Štorcha, či v kruhu Alliance française, jsem v prostudovaných pramenech nenašla. Však připomeňme, že to byl G. Štorch, který se tak významně zasloužil o vznik Studentského domu v této ulici, a který z úcty k historikovi nevrátil

[95] Krakonoš 8/11/1931
[96] OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Le „culte“ d'Ernest Denis dans la société tchèque aux XIXe et XXe siècles*.
[97] *Paměti G. Štorcha III*. Přepis dopisu v příloze.
[98] OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Le „culte“ d´Ernest Denis dans la société tchèque aux XIXe et XXe siècles.*
[99] BRYNDA, Herbert. *Konec nevděku českého – Ernest Denis má v Praze opět pamětní desku.* [online] 2003 [cit. 1. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/konec-nevdeku-ceskeho-ernest-denis-ma-v-praze-opet-pametni-desku
[100] Dostal sedící sochu.
[101] SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, k.č. 257, i.č. 786, s.8.
[102] Více kapitola *Studentský dům.*

francouzská vyznamenání v roce 1938. Myslím si proto, nebýt tohoto jičínského intelektuála, vzpomínku na Arnošta Denise v podobě názvu ulice by Jičín neměl.

2.5. Studentský dům

V roce 1922 začal Gothard Štorch přemýšlet jak po vzoru Hradce Králové zřídit i v Jičíně studentský dům. Viděl totiž, jak znevýhodněna je třetina studentů, kteří byli přespolní. Dále bylo po průzkumu shledáno, že jen asi 11% dojíždějících (docházejících) studentů je tak majetných, že mohou obědvat teplé jídlo a ostatní se odbývají kusem chleba a jídlem z domova. Jen 8% studentů si mohlo dovolit bydlet v Jičíně[103].

U znevýhodněných studentů byl poté nápadný neprospěch i opovážlivý zdravotní stav. Studentský dům ovšem neměl být jen jídelnou a čekárnou pro takovéto studenty, ale místem pro aktivní činnost mladých lidí, které Gothard dokázal nadchnout pro různé akce.

Podařilo se mu založit *Společnost přátel studentstva*, jejíž byl místopředsedou, a pro kterou postupně získával zájem nejen vlivných osobností, odborníků i těch, kteří rozhodovali, ale také podporu jičínských spolků Akademické čtenářské jednoty, hudebního spolku aj.

„*V létě 1923 vypracoval arch. Čeněk Musil[104] plány Studentského dumu, v prosinci t.r. byl vypsán konkurs a stavba zadána firmě Frýba a Kovář za 555.412 Kč, betonářské práce firmě Groger, Hemerka a spol. Koncem r. 1923 se započalo s kopáním základů. Stavba rychle pokračovala, přicházely nové a nové peněžní dary od obcí, podniků a jednotlivců, přispěli na pomoc zdarma povozy někteří občané z města i okolí. Ve dnes 6. a 7. prosince 1924 byl slavnostně otevřen Studentský dům v Jičíně.*“[105]

A tak za pouhé dva roky od zrodu myšlenky byl postaven a otevřen Dům pro mládež v Denisově ulici, kam se mohli studenti v letech 1924 – 1948 chodit bavit, vzdělávat a připravovat akce obohacující život ve městě. Součástí domu byla městská knihovna, o kterou se velice zasloužil hudebník Vít Vágner (1889-1940). Do roku 1937 tu měli klubovnu skauti. Po roce 1948 se původní poslání domu začalo vytrácet. Prostory domu využívala pro své večírky, přednášky i spolkovou knihovnu jičínská Alliance française. V dnešní době v domě sídlí městská knihovna Václava Čtvrtka.

[103] PALA, František. *Historie vzniku studentského domu v Jičíně.* Jičín: Spolek přátel studentstva, 1925.
[104] Ing Čeněk Musil je prakticky nejvýznamnější osobností, která po době Valdštejnově rozhodujícím způsobem ovlivnila tvář Jičína. Je autorem přibližně 40 architektonických realizací z 20. a 30. let tohoto století. Působil zde jako projektant, architekt, umělecký poradce města a umělecké galerie Obecní spořitelny. Je rovněž autorem regulačního plánu města z 30. let.
[105] MENCL, Jaroslav. *Topografie města Jičína*. Jičín: Musejní spolek v Jičíně, 1940. s. 321

3. 1938

3.1. Před Mnichovem

„ *Ve středu dne 29. června bude tomu 20 let, kdy francouzský zahraniční ministr Pichon poslal tajemníku Národní rady dr. Benešovi deklaraci, kterou Francie první ze spojenců uznala slavnostní a závaznou formu práva našeho národa a samostatnost. Otevřeně a jasně prohlašuje deklarace: „Vláda republiky, jsouce svědkyní Vašeho úsilí a Vaší oddanosti k věci spojenců, považuje za spravedlivé a nutné prohlásiti práva Vašeho národa na samostatnost a uznati veřejně a oficiálně československou Národní radu jako největší orgán, spravující veškeré zájmy národa, a jako první základ příští vlády československé. Vláda republiky vynasnaží se nejvýš usilovně, aby v dané chvíli uplatnila Vaše tužby po samostatnosti v historických hranicích Vašich zemí.“ – Francie dala slovo před 20 lety. Demokratická Francie dala slovo, aby je nikdy nerušila*.“[106]

Aby je nikdy nerušila. Ovšem klidné oficiální postoje Francie a společnosti národů se příliš nenechaly vyrušovat hrubým porušováním mezinárodních dohod ze strany Německa. Tak jak tomu bylo například během remilitarizace Porýní v březnu 1936 nebo v případě o dva roky mladším, anšlusu Rakouska. Henleinovská propaganda, která se snažila vytvořit obraz sudetských Němců, jako národa, který je utlačován uzurpujícími Čechoslováky, byla poměrně vydařená. Na Československo, snažící se řešit národnostní otázku kompromisem, byl vyvíjen stále větší nátlak jak ze strany Němců, tak i spojenců, aby se německým požadavkům podvolilo. Československo, které nemínilo sdílet osud Rakouska, pobuřovalo Hitlera, který v květnu 1938 učinil rozhodnutí, že ho chce brzy vojensky zničit.[107]

Napětí mezi oběma národy v Československu rostlo a vzájemná nesnášenlivost se manifestovala potyčkami a konflikty v pohraničí, které vedly druhý život v tisku a propagandě. Čechoslováci, budující českou Maginotovu linii, byli odhodláni hájit svůj stát i ve zbrani, k čemuž málem došlo už v květnu během první mobilizace. Počítalo se s tím, že budoucí válka bude mít zřejmě manévrovací charakter. Obranná opevnění, která se po vzoru Francie začala budovat v roce 1936, měla zabránit bleskovému vpádu protivníka, hlavně v oblasti severovýchodních Čech a Moravy. Předpokládalo se také, že by ČS

[106] Centre des Archives diplomatiques de Nantes (dále CADN), fond Prague, Alliance Française et service culturel, kart. 549PO/1/5. článek: Francie *první uznala Československou republiku*, 25. červen 1938
[107] KVAČEK, Robert. *Poslední den*. Praha: Epocha, 2011. s.12

armáda zprvu pravděpodobně zůstala sama, však spojenci by záhy přispěchali na pomoc[108]. Čekali tak na souhlas a podporu především Francie[109], která byla zavázaná pomoci Československu při německém ohrožení, jak bylo ujednáno v Locarnu v roce 1925. Hitler také ve svých vojenských úvahách uvádí podmínku, že napadne Československo v případě, že se do boje nepřipojí Francie a Anglie. Většího evropského konfliktu se zatím obával. Nicméně německé velení i zpravodajská služba promýšlely plány jak případně rozložit vzdorující stát zevnitř, například pomocí diverzních jednotek tvořených sudetskými Němci[110].

Vrátím-li se k citovanému článku na začátku kapitoly, dle E. Beneše, který zpětně popisoval předválečné události ve svých pamětech, nebyla Francie z konce třicátých let tou Francií, jakou ji znalo Československo z dob dřívějších. Prý totiž v březnu 1936 při porýnské remilitarizaci opustila sama sebe a o to snáze poté opouštěla i Československo v roce 1938.[111]

3.2. Září 1938 skrz vnímání Jičínské veřejnosti

Když jičínský kronikář v září 1937 psal o tom, že se celý český národ zahalil do smutku nad ztrátou prvního československého presidenta, a že *"tato událost bude vrhat své stíny na veškerý náš život ještě po dlouhou dobu"*, jistě netušil, že zvláštní temnotou budou zahaleny i zářijové dny roku následujícího.[112]

„Ve středu 14. září začali nastupovati k vojenskému cvičení záložníci a Jičín tím změnil od ranních hodin svůj všední ráz, soudilo se ve veřejnosti, že situace je hrozivá a ústně se šířily poplašné zprávy o šestihodinovém německém ultimátu"[113]. V den prvního výročí Masarykovy smrti se vzduchem nesly ostražité obavy, lidé nakupovali potraviny do zásoby a cena výrobků se úměrně navyšovala spolu s poptávkou. Mezi lidmi rostla také

[108] KVAČEK, Robert. *Poslední den.* Praha: Epocha, 2011. s. 17
[109] SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. Praha: Pragma, 2002. Po Karlovarském sjezdu jednaly o osudu ČS i Anglie a Francie. Británie, byla vázána Locarnskými smlouvami pomoci Francii při obraně Československa. Francie, potácející se ve vnitřním antagonismu a vojenské nepřipravenosti, by byla sama v pomoci ČS téměř bezmocná, a tak de facto i rozhodování záviselo především na jeho spojenci.
[110] KVAČEK, Robert. *Poslední den.* Praha: Epocha, 2011. s. 12
[111] KVAČEK Robert, KUKLÍK Jan, MANDELOVÁ Helena, PAŘÍZKOVÁ Ilona. *Dvacáté století o sobě*. Liberec: Dialog, 2005. s. 58.
[112] SOkA Jičín, *Kronika města Jičína 1937- 1938*. s. 323. V úterý, 13. září 1938 Čs. vláda vyhlásila stanné právo v některých pohraničních okresech, kde proběhla řada závažných incidentů. Nejznámější se stal v Habersbirku, kde několik němců přepadlo četnickou stanici a zavraždili čtyři četníky. SdP dala vládě šestihodinové ultimátum na odvolání stanného práva a stažení české policie ze Sudet. Pokud budou požadavky splněny, slíbilo zde vedení SdP zajistit klid.
[113] SOkA Jičín, *Kronika města Jičína 1937 – 1938*, s. 224

obecná nedůvěra k Anglii, jejíž oprávněnost se následně potvrdila Chamberlainovým a Hitlerovým jednáním o postoupení pohraničí, čemuž přitakala i Francie.

Když 21. září večer přednesl v rádiu herec národního divadla Zdeněk Štěpánek výzvu ke klidu, v níž se mír vykupoval ústupky, „*každý bolestně nesl, že nás spojenci opustili*“[114]. V Jičíně posluchači rozhlasu utvořili průvod asi 300 osob, mezi nimiž bylo mnoho studentů, a dav provolával hesla: *„Dejte vládu armádě! Ať žije generál Syrový! Francie FUJ!“*[115]. Dalšího dne se rozezněla píseň „*Hej Slované*“ na Masarykově náměstí (dnešní Valdštejnské), kterou spolu se starostou města zpívalo ještě dalších 6000 hlasů, což na tehdejší jedenácti-tisícové město byl úctyhodný sbor manifestantů.

Události příštích dnů a mobilizace byly veřejností značně vítané. Ještě ani nestačily doschnout propagační plakáty a noví vojíni se už hlásili u svých vojenských těles. Do Jičína se sjížděli záložníci z širého okolí a k presenci se prý hlásili bez řečí ba dokonce s písní na rtech. Pro potřeby vojska byly nově k dispozici i prostory reálného gymnázia a studenti obchodní akademie vypomáhali na radnici za mobilizované úředníky.[116] Spolu se svátkem sv. Václava měla totiž do Čech přijít i Hitlerova vojska. Ovšem německá mobilizace byla nakonec odložena pro schůzku čtyř velmocí v Mnichově.

Seznámit Československo s výsledkem Mnichovského jednání byl pověřen předseda vlády Jan Syrový: „*Prožívám nejtěžší chvíli svého života, neboť plním svůj nejbolestnější úkol, nad který lehčí by bylo zemřít. A právě proto, že jsem bojoval a že vím, za jakých předpokladů se vyhrává válka, musím vám říci otevřeně, s vědomím odpovědnosti armádního velitele, že moc, která se postavila v těchto chvílích proti nám, nás nutí uvědomit si její přesilu a jednat podle toho. Nejvyšším cílem mým, jako každého z vás, je zachovat život národa. Tu povinnost jsme přijali z rukou svých předků, kteří žili život těžší než my, protože nesvobodný. Toto poslání musíme plnit s láskou v srdci, ale s jasným rozumem*“[117]

Atmosféru v Jičíně, zasaženou Mnichovskou zradou popsal kronikář Václav Buchar: „*Úplný klid byl v městě pohrouženém ve tmu poslední noci, kdy bylo ještě zatemnění, nikde na znamení smutku nehrála hudba, v duši smutek a stísněnost nad*

[114] Ibid., s.227
[115] Ibid.,
[116] SOkA Jičín, *Kronika města Jičína 1937 – 1938*, str. 231
[117] Archiv Českého rozhlasu*, Projev generála Jana Syrového 30. září 1938*, [online] 2012 [cit. 17. 12. 2015]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/historie/valka/_zprava/projev-generala-jana-syroveho-30-zari-1938--1052047

kapitulací, vynucenou celým světem i spojenci. Nastalo nové dějinné období pro náš stát i národ, když německé vojsko překročilo 1. října tisícileté hranice."[118].

3.3. Postoj Alliance Francaise k Mnichovské „zradě"

„*Pro ty, kteří znají Československo, mohly být reakce české veřejnosti, tak jak je pozorujeme dnes, lehce předpovídatelé,*" napsal v depeši 6. října velitel francouzské mise generál Luis Faucher, který nesouhlas s postojem Francie vůči Mnichovu demonstroval svou rezignací.[119] Stanovisko Francie, které tak otřáslo československým publikem, samozřejmě nezůstalo bez odezvy ani u poboček Francouzské aliance v Čechách, ve státě, který do tohoto momentu držel evropské prvenství v počtu AF na svém území.[120] Po bouřlivém podzimu se bilance sekcí AF výrazně proměnila. Z korespondence mezi předsedou Federace AF a Alfredem Fichellem[121] se dozvídáme, že 19 poboček v pohraničí, pokud nezanikly ještě před Mnichovem, byly automaticky zlikvidovány po záboru Sudet. Ze zbývajících 54 sekcí už o sobě 27 nedalo nic vědět a dalších 7 postupně ukončovalo svou existenci.[122] 15 poboček se rozhodlo pro zachování předmnichovského charakteru včetně názvu. Jiné při dalším zasedání osazenstva změnily jméno spolku, ale i nadále chtěly naplňovat, ač třeba v omezené míře, program AF.[123]

V některých případech se pobočky AF v čele s Otokarem Šimkem pokusily o koordinovaný postup a vyčkat s prohlášením o svém osudu až po mimořádném zasedání Federace, kde by se sepsala i oficiální stížnost pařížské AF. Adresa pro pařížskou AF na protest proti Mnichovu, nakonec vyzněla poměrně zdvořile, když se veškeré rozčarování a výtky ukryly do jediné věty: *Francie měla za to, že zachrání mír, obětuje-li svého nejlepšího přítele a spojence.*[124] Některé ze sekcí AF však na konečné rozhodnutí Federace nečekaly a samy posílaly protestní dopisy do Prahy s rozhořčením směřujícím k Paříži.

---

[118] SOkA Jičín, *Kronika města Jičína 1937 – 1938*, str. 235

[119] FRANCE COMMISSION DE PUBLICATION DES DOCUMENTS RELATIFS AUX ORIGINES DE LA GUERRE 1939-1945. *Documents Diplomatiques Français 1932-1939, Tome XII.* Paris: Impr. National, 1984. Dépêche du général Faucher, chef de la mission militaire française à Prague N°3199, 6 oct. 1938, přel. D.G.

[120] LENDEROVÁ Milana, *Východní Čechy a Francie*. In: Tomáš ŠIMEK. *Sborník prací východočeských archivů*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk 8, 2000, str. 166. Během posledního předválečného sjezdu Federace Alliance Française, bylo evidováno 73 poboček, z toho 67 aktivních.

[121] Alfred Fichelle byl v letech 1938 a 1939 hlavním tajemníkem Alliance Française de Prague a ředitelem institutu Ernesta Denise

[122] LACAZE Yvon, *Les relations culturelles franco-tchécoslovaques et la crise de Munich*. In: Revue des études slaves. Paris: Institut d'études slaves, © 1994, volume 66, s. 395.

[123] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. České Budějovice, 1994. Habilitační práce. Jihočeská univerzita České Budějovice.

[124] Dopis V. Vaníčka A. Fichellovi z 11. 1. 1939. Přel. M. Lenderová

Mnozí členové vraceli vyznamenání od pařížské AF, což mělo na spolky rozkladný vliv, neboť to bývaly osobnosti těšící se autoritě.[125]

Kromě předsedy Francouzské aliance v Paříži George Duhamela, který nakonec alespoň napsal emotivní článek do časopisu Figaro[126], byla mateřská organizace k té československé spíše macešská. O její osud a budoucnost Československa se příliš nestarala a stanovisko k Mnichovské dohodě zaujmula až na pravidelném podzimním zasedání správního výboru 22. listopadu. Zde její členové shledali, že rozhodnutí velmocí nebylo neobhajitelné, a že francouzský lid ho chápe jako opatrné a moudré řešení. S těmito formulacemi rozhodně nesouhlasil V. Vaníček, který se proto rozhodl rezignovat na předsednictví Federace AF.[127]

3.4. Jičínská sekce ve vleku zářijových událostí

Když odhlédneme od politických událostí, mohli bychom první půlrok roku 1938 považovat za zdařilý. Spolek se těšil hojné návštěvnosti během osmi akcí pořádaných od ledna do června.

Na tvorbu francouzského básníka Romaina Alléona[128], který byl již známým hostem Aliance, se přišlo podívat 26 diváků, což byla doposud nejvyšší účast. Během jara jednala jičínská Aliance s vyslancem Victorem de Lacroix o jeho návštěvě města k příležitosti oslav 22. Argonského pluku, na jejíchž přípravách nesla AF také svůj díl. V květnu k příležitosti sjezdu Federace AF byla zasloužilému členu profesorovi Hájkovi udělena distinkce *Officier d'Académie*. Francouzské ministerstvo zahraničních věcí věnovalo spolku 67 knih do spolkové knihovny. V červnu se Alianci podařilo v sokolovně uspořádat ve spolupráci s ředitelstvím francouzských drah propagační přednášku o krásách

[125] LENDEROVÁ Milana, *Východní Čechy a Francie.*

[126] DUHAMEL, Georges. *La ligne Maginot et la ligne Descartes*. Figaro. 5. 11. 1938. Dostupné z: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k410032t/texteBrut. „*J'ai sur ma table, au moment où j'écris ces lignes, le message que m'a fait tenir la Fédération des Alliances de Tchécoslovaquie. Ce message est accompagné d'un certain nombre de lettres adressées par les sections. Je dis qu'il est impossible à un Français, quelles que soient ses vues personnelles et politiques sur le problème, de lire ces documents sans en avoir le cœur déchiré. S'efforceraiton de fermer son oreille aux reproches et aux cris de désespoir qui sont les cris de l'amour trahi, on aurait beaucoup de peine à retenir ses larmes en lisant les détails naïfs donnés par les secrétaires. Pourra-t-on continuer à entretenir les écoles* ? (…) "

[127] LENDEROVÁ Milana, *Východní Čechy a Francie.*

[128] ALLÉON Romain (nar. 1867, dramatický umělec, profesor dikce) byl známý snad ve všech pobočkách Alliance française v Československu, kam jezdil přednášet. Spolu bratrem Paulem (nar. 1864 spisovatel, profesor, lektor francouzského jazyka na Univerzitě Karlově v Praze) byli známá francouzská dvojice. Oba byli vyznamenáni řádem Bílého lva čtvrté kategorie. V roce 1927 vydal Romain Alléon příručku pro české studenty francouzštiny (*Programme des lectures et récitations françaises, faites dans les écoles tcheques d'enseignement secondarie*, Praha 1927).

Francie, kterou si nenechalo ujít přes 800 účastníků[129]. Tímto večerem ukončila Aliance svou letní činnost.

3.5. Podzimní schůze

Po prázdninové a téměř tříměsíční odmlce se 20. září sešlo ve spolkové knihovně Studentského domu *bureau* Aliance française de Jičín. Začalo se rekapitulací jarní a letní činnosti, která pro politické poměry byla omezená, a bylo konstatováno, že pro stejné důvody *není* možné rozvíjet větší činnost ani nyní. Nicméně spolek se stále chystal podílet na přípravách oslav Argonského pluku[130] a profesor Grepl připravoval *causerii*[131] o francouzském sonetu.

Následující setkání členů výboru se konalo už 6. října, tentokrát v hotelu *Praha*. Předseda Grepl stručně naznačil situaci, která vznikla zradou Francie a mnichovským ujednáním a dodal, že „*stojíme před otázkou, jak se má zachovati nyní náš spolek, který měl ve své podstatě a svém smyslu vzbuzovati a šířit lásku pro kulturu a jazyk francouzský, pracovati na sblížení českofrancouzském*“[132]. Ještě před schůzí výboru se Grepl obrátil s tímto dotazem na odbočku Hradeckou i na Gotharda Štorcha a dal číst tři došlé dopisy.

Psaní profesora Otakara Šimka z Hradce Králové radilo k rozvaze. Šimek zdůrazňoval, že Aliance je organizace kulturní, ne politická: „*kulturní hodnoty Francie velkých umělců a tvůrců přetrvají žalostnou Francii Daladierovi politiky“* Toto vzletné a povznesené tvrzení ovšem vzápětí trochu zatěžkává argumentem, že „*Francie musí býti protiváhou proti vlivu německému*“.[133] Nicméně doporučuje zaslání projevu úžasu nad zradou Federaci a žádat okamžité svolání federačního výboru. K vracení vyznamenání se staví tak, že byla udělena za činnost kulturní a ne politickou, a tak jejich ponechání *závisí* na jednotlivci.

Ředitel Gothard Štorch[134] ve své odpovědi doporučuje jednotný postup a dorozumění se s ostatními sekcemi Aliance. Přijde mu také, že vracení jednotlivých vyznamenání nemá cenu.

[129] SOkA Jičín, Alliance Française de Jičín. *Protokoly schůzí*. Zápis z Valného shromáždění z 10. ledna 1939.
[130] Oslavy odkládané již od června se nakonec nekonaly vůbec.
[131] Causerie (fr) = povídání, beseda (č)
[132] SOkA Jičín, AF Jičín. *Protokoly schůzí*. 1938
[133] Ibid.
[134] Na začátku roku 1938 předseda jičínské AF a ředitel Dívčího lycea, Gothard Štorch, odešel na penzi do Prahy. Proto se o něm v protokolech ze schůzí AF JC stále mluví jako o řediteli.

Třetí dopis byl od paní Valentine Fougère-Zajícové, která v něm sděluje své hluboké pohnutí nad současnými událostmi a osobně tím cítí jen větší lásku k *naší* zemi: „*Naděje v budoucnost nesmí však zajít!*“[135]

Poté dal předseda číst projev adresovaný pražské Federaci, který měl výbor schválit. „*Jsme hluboce zasaženi postojem Francie k událostem posledních dnů. Naše znepokojení a naše bolest jsou ještě větší, než za jaké jsme považovali přátelství těchto dvou národů tak pevné v otázkách politických …*“[136] Krom údivu a bolesti nad chováním *zbabělé* Francie se jičínská sekce vyznala z obav z dopadu této situace na kulturní vztahy. Dále konstatovala, že od této chvíle v knihovně Studentského domu se nemohou pořádat pravidelná setkání ani vystavovat francouzské časopisy, neboť „*veřejnost je k těmto věcem netečná ba až nepřátelská a členové (jičínské AF) znechucení situací ztrácí zájem a opouští naše řady*“. Pro tuto chvíli může spolek jen udržovat chod knihovny. V neposlední řadě jičínské bureau v dopise žádá svolání výboru Federace a intervenci u francouzské vlády, aby alespoň v této zradě byly zachráněny hodnoty mravní.[137]

V Jičíně se poté představenstvo shodlo na názoru Otakara Šimka, že politika Francie a její kulturní hodnoty jsou něco rozdílného. Poněvadž představenstvo jičínského výboru nevědělo, do jaké míry byla závislá Federace na pařížském ústředí a oficiální Francii, rozhodlo se čekat na výsledky federačního jednání. Jednou z podmínek jičínské AF pro setrvání ve Federaci AF byla politická oproštěnost a zaměření se pouze na činnost kulturní a jazykovou. Předseda navrhnul, aby byl členstvu zaslán oběžník o stanovisku výboru, kde obecenstvo bude také žádáno, aby z Aliance nevystupovalo. O novém kulturním poslání jazykových kroužků předseda napíše článek do místního časopisu.[138]

Dva členové výboru, Otakar Hájek a předseda František Grepl, se rozhodli vrátit svá vyznamenání přímo vyslanci. Profesor Hájek poslal svůj diplom a bronzovou medaili bez jakéhokoliv výmluvného slova.[139] Bývalý předseda Gothard Štorch si vyznamenání ponechal.[140]

Za dva týdny v úterý se sešlo představenstvo ve skromném počtu 7 členů opět ve Studentském domě. Přítomní přečetli odpovědi z Prahy a dozvěděli se, že schůze Federace se bude konat 22. října. Rozhodli, že o dalších osudech spolku se pobaví až po tomto zasedání, a to 8. listopadu.

---

[135] Dopis se bohužel nezachoval. Citovaná věta je přepsaná v protokolech schůzí.
[136] CADN, fond Prague, kart.5. Dopis od jičínského předsedy pro ředitele federace AF, přel. D.G.
[137] SOkA Jičín, AF Jičín. *Protokoly schůzí*. 1938.
[138] Listopadový článek v týdeníku Krakonoš v příloze.
[139] CADN, fond Prague, kart.5.
[140] Viz kapitola *Arnošt a Jičín*

Listopadovou schůzi zahájil předseda Grepl přečtením napsaného článku do Krakonoše, který se týkal nového zřetele s jakým má širší veřejnost nazírat na jazykové a kulturní kroužky. „*Dnes převládne i u nich (u angličtiny a němčiny) hledisko praktické potřeby: styky obchodní, studium odborné literatury, cestování apod. přes to však nesmíme zapomenouti, že jich budeme velmi potřebovati nejen jako zbraní v boji o místo na slunci života, nýbrž i jako protiváhy ke kultuře německé, jež se bude u nás jistě projevovati zesíleným tlakem.*“[141] Poté paní profesorka Trejbalová přečetla pro povzbuzení ještě jednou psaní od paní Fougère-Zajícové.

Dále se četly dopisy obeznamující s výsledky jednání pražské Federace. AFJC dostala upozornění, že přetržení svazku s pařížskou Aliancí by znamenalo ztrátu určitých výhod jako zasílání knih, novin, návštěv přednašečů apod.[142]. Informace, zda přejmenované pobočky budou moci zůstat členy federace a dalších postupech bude členstvo obeznámeno, až budou známy informace z pařížského centra.

Další změny, o kterých Jičínská pobočka Francouzské aliance jednala, byla změna názvu na Česko-francouzský kroužek, aby se vymezila proti účasti na politickém projevu Francie. Ovšem ráda by dále těžila z výše popsaných výhod od Aliance a šířila francouzský jazyk a kulturu. Také bylo navrhnuto zasílat menší poplatek ústředí (Federaci), aby mohl být snížen i poplatek pro členy na 15 nebo 12 Kč[143].

3.6. Zimní schůze

Na schůzi po vánočním večírku 7. prosince se členové usnesli na postupu v ohledu změn stanov spolku. Byla zvolena subkomise v čele s předsedou Greplem, která na základě původních stanov spolku i Aliance française konkrétně přepracovala původní dokument. Subkomise změnila jméno na *Česko-francouzský kroužek v Jičíně,* čímž by se spolek stal volným odborem *Federace Alliance Francaise*. Do druhého paragrafu stanov připojila poznámku o „*šíření známosti o našich věcech ve Francii*“ a nakonec upravila částku členského poplatku na 12 Kč. Tato subkomise, která se poté oficiálně sešla 20. prosince a jejíž text po právnické stránce upravil JUDr. Svatopluk Volf, vše bez větších námitek schválila.

[141] GREPL, František. *Cizí řeči a cizojazyčné kroužky*. Krakonoš. 20. listopadu 1938. (v příloze)
[142] SOkA Jičín, AF Jičín, *Protokoly schůzí*. Upozornění od vyslance výboru federace Vaníčka. Federace posílala darem do Jičína časopisy *L'Illustration, Les Annales, LEurope centrale, le Dimanche illustré, L'Europe*. Dále spolek předplácel Revue *Française de Prague*. Tyto časopisy byly vystaveny v čítárně Studentského domu do 30. září.
[143] Z původních 24Kč za rok. Nakonec se valné shromáždění 10. ledna 1939 usneslo na 12Kč za rok a pro studenty 6Kč.

Završení této byrokratické proměny přinesl 10. leden 1939, kdy na Řádném valném shromáždění v hotelu Praha byly všechny změny jednomyslně odhlasovány představenstvem a z „francouzského spojenectví“ se tak stal „*Českofrancouzský kroužek*“.

3.7. „Zastavit(,) stát!“

V únoru roku 1938 bylo evidováno 55 aktivních členů a 5 členů čestných. Během podzimu roku 1938 se asi desítka z nich výslovně odhlásila[144], jiní už jen nezaplatili členský poplatek. Stalo se tak, že číslo přihlášených členů kleslo na 41[145], což pro spolek zatím neznamenalo fatální důsledky. Obecně v Československu byly sekce s dlouholetou tradicí poměrně organizačně (nikoliv morálně) rezistentní vůči důsledkům mnichovské dohody[146]. Akcentovaly především poslání kulturní, jako například odbočka hradecká, českobudějovická či právě jičínská.

V novém roce se do Jičínské sekce vrátila chuť do dalších aktivit.[147] Zájemci se mohli opět zapisovat do kurzu francouzštiny, které letos vedl pan Malý. Čtenáři si mohli přijít vypůjčit ze spolkové knihovny, pyšnící se více než 800 svazky, francouzskou literaturu nebo časopis. Nově kroužek dostával každý týden poštou magazín *Marianne*[148] od paní Valentine Fougère-Zajícové z Prahy. Tato dáma zavítala do Jičína ještě v březnu t. r.[149], udělat přednášku o historii francouzského filmu. Ovšem za několik dnů, se spolu se státním zřízením prudce proměnily i podmínky pro fungování spolku. Krátce po německé invazi předseda Grepl odeslal psaní paní Fougère-Zajícové:

> „*Děkuji Vám znovu jménem našeho kroužku za Vaši krásnou přednášku. Dostali jsme všecka čísla časopisu Marianne od 1. ledna t. r. Ježto však jich nemůžeme vystavovati v čítárně ani půjčovati členům, prosíme o dočasné zastavení zásilek (...) O další činnosti dosud není rozhodnuto. Prosím, abyste o obsahu tohoto lístku laskavě informovala ústředí. Prominete nám zajisté formu tohoto sdělení, která je dána okolnostmi. Těšíme se, že i v budoucnu budeme moci rozvinouti kulturní činnost na Vaší účinné spolupráce (...)*“[150]

[144] Během roku 1938 se odhlásilo tucet členů
[145] SOkA Jičín, AF Jičín, *Protokoly schůzí*. Schůze výboru, leden 1939.
[146] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách (...)*
[147] SOkA Jičín, AF Jičín, *Protokoly schůzí*. 2. výborová schůze 14. února 1939.
[148] *Marianne* byl politický levicový týdeník založený ve 30. letech v Paříži
[149] Ibid. 8. března – korespondence Grepl a Fougère-Zajícová.
[150] CADN, fond Prague, kart.5. Dopis od prof. Grepla pro pí. Fougère-Zajícovou, všechna jiná korespondence mezi ní a Jičínem byla vedena v jazyce francouzském, proto věta *„omluvte formu tohoto sdělení*“. 19. března 1938.

Další zmínka v knize protokolů o aktivitě spolku je datována k 27. červnu, kde si společenstvo přerozděluje drobné úkoly a přeje si hezké prázdniny. Po tomto zápisu se kniha zavřela na dlouhých sedm let.[151]

3.8. Protektorátní období

Na poslední členské schůzi 27. června se jičínská Aliance proměnila v Česko-francouzský kroužek a o tři dny později byla AFJ vymazána ze spolkového katastru. Skromná činnost kroužku však pokračovala až do roku 1944, kdy byla výnosem okresního úřadu zakázána s odůvodněním, *že jeho existence není ve veřejném zájmu*. Hotovost, vkladní knížka i jednatelská kniha byla zabavena příslušným orgánem. Po květnové revoluci dostali zpět jen knihu protokolů. Bohatou knihovnu se spolku zachránit podařilo díky ochotě jičínské policie, která po prosbě jednatelky Trejbalové pomlčela před německými úřady o existenci spolkové knihovny.[152]

Co se týče výuky francouzštiny na gymnáziu. Ve zpětné výroční zprávě o vývoji gymnázia se hovoří o změně školních osnov především v předmětech souvisejících s českou historií čili v dějepise, zeměpise, literatuře. Učitelé těchto předmětů a němčiny byli přeškolováni v říšských institucích.[153] O rušení francouzštiny zde zmínky nejsou. V dochovaných výkazech vysvědčení z roku 1941/1942 reálného gymnázia, jsem dobré, ale většinou příšerné známky z francouzštiny našla.[154] Víme, že za protektorátu měla zakázáno učit profesorka Trejbalová a Otakar Hájek byl internován. Minimálně od roku 1944 se francouzština na gymnáziu objevit nesměla, protože se i zde uložená knihovna AFJ musela ukrýt jinam.[155]

[151] O tři dny později byla jičínská AF vymazána ze spolkového katastru.
[152] *Protokoly.*
[153] *Výroční zpráva gymnázia a reálky v Jičíně,* Jičín, 1946
[154] SOkA Jičín, fond Státní vyšší reálka Jičín, výkazy 1941/1942
[155] *Protokoly.*

4. TOTAL(IT)NÍ KONEC

4.1. (Ne)francouzská nálada poválečných let

Ihned po osvobození obnovilo Československo styky s Francií na všech rovinách. Byla opět zabydlena francouzská ambasáda, došlo k obnovení konzulátu v Praze i Bratislavě, z temnoty vystoupil Francouzský institut a oživil svou činnost. Na druhé straně byly ve Francii obnoveny zastupitelské úřady Československa – vyslanectví, konzuláty v Paříži, Marseille a Nantes. V Paříži byl v rue Bonaparte otevřen Masarykův dům plnící funkci kulturního a informačního centra.[156] První manifestace československo–francouzské vzájemnosti se odehrála v červenci na půdě Francouzského institutu. Generál Philippe Leclerc vyznamenal řádem *Čestné legie* vojáky francouzského odboje, kteří bojovali na půdě Československa. Dále byli takto slavnostně obdarování ti, kteří během okupace udrželi v chodu Francouzský institut, mezi nimiž byla i Jičínem známá Valentine Fougère-Zajícová[157] (Milena Lenderová o ní píše jako o Valentine Coupé-Zajícové).

V Paříži koncem září 1946 se po sedmi letech opět konalo generální shromáždění Alliance Français. Georges Duhamel byl opět zvolen předsedou a čestným předsedou se stal Charles de Gaulle.

V Československu do konce roku 1947 se k životu vrátilo z předválečné sedmdesátky 29 poboček Alliance Française. Předsedou federace AF, která se sešla po válce už jen jednou, byl Heliodor Píka a tajemnicí se stala Mme Fougère-Zajícová. Příčinou poklesu zájmu o tuto instituci byl postoj Francie v době Mnichova, na který se v Československu stále nesnadno zapomínalo. Přes jistě pravdivý názor, že francouzská kultura není totéž co francouzská politika z konce třicátých let, se československá veřejnost zcela spontánně obrátila k anglosaským zemím a k Sovětskému svazu. Tato změna se projevila nejen v kulturní orientaci československé veřejnosti, ale také ve školní výuce cizích jazyků, především na univerzitách a středních školách, kde ruština vytlačila němčinu a angličtina dobývala pozice francouzštiny. Úpadek zájmu o francouzskou kulturu lze pozorovat i skrze přeložené tituly, kde začíná dominovat ruská literatura.[158]

---

[156] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*.

[157] Po vypuknutí války, předal Alfred Fichelle duplikát klíčů paní Valentine Fougère-Coupé-Zajícové. Její zásluhou mohla knihovna po celou dobu okupace sloužit české vědecké společnosti a prostoru se také mohli scházet věrní frankofilové.

[158] LENDEROVÁ Milana, *Východní Čechy a Francie.* V letech 1931 – 1939 bylo do češtiny přeloženo 670 titulů ruských a 1193 francouzských. V roce 1945 to bylo 35 titulů francouzských a 194 ruských a o rok později 110 francouzských a 277 ruských.

Přesto, že vřelost vztahů z doby meziválečné ochladla, můžeme pozorovat snahu o to se od Francie tak úplně neodstřihnout. Byla zřízena pravidelná letecká linka Praha – Paříž, zkvalitněno železniční spojení. Zaznamenáváme i četné studijní cesty československých průmyslníku do Francie a naopak. Trochu rozvlekle, ale přece se jednalo o česko-francouzské spojenecké smlouvě. Její uzavření se nakonec neuskutečnilo Vítězným únorem stejně jako tak snahy propojit IFP s pařížskou Sorbonnou, neboť byl institut v roce 1951 zrušen. [159]

Poúnorový režim měl k veškerému intelektuálnímu importu „ze západu" hlubokou nedůvěru. Země se rusifikovala a ruština se stala povinným jazykem ve školách a ruská mluvnice byla údajně nejžádanější knihou v Praze. Téměř povinné se stávalo členství ve Svazu československo-sovětského přátelství.[160]

V zemi začaly politické procesy. „*Ostrůvky misionářů západní kultury se stávaly svědky krachu právního státu."* O letním slunovratu 1949 byl popraven Heliodor Píka, hrdina z obou velkých válek, čerstvý předseda Federace AF. Vražda vzbudila oprávněné protesty. Proti rozsudku se vyhradili mj. francouzský generál Faucher i velvyslanec Maurice Dejean, který otřesen odešel z Československa.[161]

Komunistická vláda začala s prvními represemi proti „imperialistům". Zanedlouho list l'Epoque zhodnotil situaci v Československu takto: „(…) *diplomatické mise jsou pod dohledem, ambasády mění v pasti. Pohyb je zakázán nebo omezen, rozhovory odposlouchávána, korespondence zadržována… Zajímají-li se naše zastupitelstva o technické novinky v textilním průmyslu, je to považováno za hospodářskou špionáž. Informují-li o čistkách uvnitř komunistické strany, jde o politickou špionáž*."[162]

V dubnu 1951 požádalo ministerstvo zahraničních věcí, aby svou činnost ukončily francouzské kulturní ústavy v Praze, Brně a Bratislavě a jejich zaměstnanci, kteří nemají diplomatický status, opustili ČSR. Činnost (obnoveného) konzulátu v Bratislavě byla zastavena a letecké spojení mezi Prahou a Paříží opět přestalo existovat.[163]

Během jednoho roku byly tak v Československu zlikvidovány struktury francouzsko – československé spolupráce. Jinak by instituce Alliance française mohla toho roku oslavit 65. narozeniny svého života na území Československa.

---

[159] HNILICA, Jiří. *Francouzský institut v Praze 1920 – 1951*. Praha: Karolinum, 2009. s. 140-141
[160] LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. České Budějovice, 1994.
[161] Ibid. s. 128
[162] Ibid. Přel. Milena Lenderová
[163] VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V PRAZE. Prezentace historie. *France.cz* [online]. © 2013. [cit.2016-05-05]. Dostupné z: http://www.france.cz/Prezentace-historie.

4.2. Jičínský zápal ještě neuhasl

„*Věříme, že síla Francie není zlomena a s Nezvalem si říkáme:*
Ač jsi po nás hodila též lehkovážně kámen,
my ti dávno odpustili pro tvůj starý plamen
My ti všechno odpouštíme pro tvou Bastilu,
Ne, ty nejsi poražena, jsi jen v exilu,
Ty se znovu rozvzpomeneš na lid, na komunu,
Ty zas budeš směle kácet staré modly s trůnu,
Ty zas časem rozezvučíš jímavou svou strunu.

A proto naší činnosti Bonne chance“.[164] Členové, notující si verše Vítězslava Nezvala (Paříž 1940), se energicky snažili navrátit spolek do stavu před válečnými událostmi. Odhodlaně obnovili činnost již v září roku 1945. Svým jménem se opět začali přímo hlásit k Francouzské alianci a knihovnu přestěhovali opět do studentského domu.

První poválečný zápis v knize protokolů má datum 21. února 1946 z XXXI. valného shromáždění spolku, kde předseda František Grepl smířlivě zhodnotil uplynulá temná léta. „*Už nemůžeme počítat se zřejmou oblíbeností Francie po politických událostech, které předcházely druhé světové válce.“*[165] Nicméně, jak dále členové zdůrazňují, jejich láska k Francii není menší, než před válkou a jsou připraveni rozvíjet francouzsko-české přátelství, podobně tak jako to dělají jejich přátelé z Paříže z Association franco-tchèque a z Institutu Esnesta Denise v Praze.

Státní poválečný příklon do „leva“ okomentoval František Grepl slovy: „*Navzdory nové politické situaci, která nás přibližuje k sovětskému Rusku a slovanskému společenství, zůstali jsme a zůstaneme ještě dlouho naší duši a vkusem na západě“,* a nezapomíná připomenout přirozenou sympatii národa francouzského a českého.[166]

V následujícím období se spolku opět začínalo dařit. V roce 1946 vzrostl počet členů na číslo 40 a dokonce do jejich řad zavítal i jeden rodilý Francouz. Jičínští frankofilové obnovili styky s pařížským ústředím, které je dokonce požádalo o dar ve prospěch „*Vente de charité*“, kam nakonec zaslali 2 obrazy.[167] Spolek veřejnosti opět nabízel „causeries“, večery společenských her nebo třeba setkání při četbě francouzské

[164] SOkA Jičín, AF Jičín, *Protokoly schůzí*.
[165] Ibid. XXX. valné shromáždění. Přel. Daniela Grohová
[166] Ibid. Přel. DG
[167] Zajímavostí je, že se jeden obraz (nadprůměrné velikosti) při cestě ztratil. Autorky obrazů byly slečna Volfová a paní Trejbalová mladší.

literatury. Obecenstvo se mohlo opět těšit z přednášek šarmantní a energické paní Fougère-Zajícové. Její povídání z května 1946 „*Paříž dnes*“ se prý dočkalo velkého potlesku a po skončení oficiálního programu ještě všichni společně dlouho zpívali francouzské písně. Do programu se dařilo i aktivně zapojovat studentky a studenty ze středních škol, kteří si například připravili sérii recitací na téma „*Poésies de printemps*“ nebo povídání o cestě po Francii.[168] „Nábor“ mladých francouzštinářů si jičínská sekce pochvalovala a připadalo jí, že je to zdařilá cesta, jak podporovat česko-francouzské sblížení. Organizace pomáhala i s mezinárodní výměnou česko-francouzských studentů.

Zdálo se, že i přes oficiální tendence vlády inklinovat ke kultuře a politice východní, by si mohla jičínská Aliance vlastní cestičku prošlapat.[169]

4.3. Příkaz shora

Únorový převrat rozdělil československou společnost na vítěze a mlčící většinu a na dlouhá léta nastolil monopol neomezené moci komunistické strany. Ta prosadila v Ústavodárném národním shromáždění v březnu 1948 akční vládní program Národní fronty a 9. května novou ústavu, která kodifikovala politické změny. President Edvard Beneš se s nimi ovšem nesmířil, ústavu nepodepsal a 2. června abdikoval. Ústava tak vstoupila v platnost až po volbě Klementa Gottwalda prezidentem republiky.

V Jičíně prováděly očistu veřejného života akční výbory Národní fronty. Uskutečňovaly kádrové změny v úřadech, podnicích, školách a společenských organizacích. Privilegovaná a všemocná vrstva funkcionářů KSČ, která postupně ovládla v 50. a 60. letech veškerý veřejný život, se v Jičíně začala vytvářet bezprostředně po únoru 1948.[170]

Před přijetím nového spolkového zákona se ministerstvo vnitra rozhodlo udělat průzkum ohledně dosavadních fungujících spolků. Jičínský okresní národní výbor (ONV) nahlásil v květnu 1950 na svém území 122 tradičních spolků.[171] Na základě došlých výsledků byla od září t. r. nařízena ministerstvem vnitra celostátní revize spolků s odůvodněním: „*Spolkové poměry neodpovídají dosud změněným podmínkám politickým, hospodářským a sociálním. Stále ještě vyvíjejí činnost nebo aspoň zápisem ve spolkových katastrech trvají spolky, jejichž účel podle stanov nezapadá do budovatelské linie lidově-*

[168] V lednu 1948 studentka gymnázia Hrdá vyprávěla vzpomínky z Côte d'Azur a Normandie, doprovázené fotodokumentací.
[169] V roce 1947 měla AFJ 40 členů.
[170] FRANCEK, Jindřich. *Dějiny Jičína*. Praha: Rybka Publishers, 2010. s. 461-462.
[171] BÍLKOVÁ, Jitka. *Konec spolkového života v Jičíně po roce 1948*. s.16-25.

demokratického státu, ba v některých případech jí dokonce odporuje. Ministerstvo vnitra provádí proto revisi spolků (...) s cílem zjednodušiti spolkové poměry likvidací spolků, které buď čistě buržoazním charakterem nebo nesprávným ideovým podkladem svého účelu roztřišťují spolkový život a jsou brzdou na cestě k socialismu.“[172]

Jednotlivým spolkům bylo dále uloženo zasílat měsíční hlášení o aktivitách spolku příslušnému okresnímu národnímu výboru.[173] Ty, které zprávu o činnosti nezaslaly, byly vymazány ze spolkového katastru. Zákon č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních sledující údajné zjednodušování spolkového života soustřeďoval spolky „*do větších budovatelských organizací tvořených na podkladě dobrovolnosti“*.[174]

Co do aktivit jičínského spolku, v roce 1950 se ještě konala přednáška paní Fougère-Zajícové, ač musila býti odložena na podzimní sezonu, protože květnové datum „*nebylo možno dodržeti, ježto žáci odešli na polní práce, takže nebylo obsluhy pro projekční přístroj*“.[175] Od francouzského institutu si jičínská pobočka zapůjčila film, který následně promítala v budově gymnázia pro různé publikum.[176]

Ovšem kromě nátlaku státního aparátu na zrušení nebo transformaci jejich činnosti, hovořily v neprospěch spolku i jiné okolnosti. Pro schopnost kontinuálního vývoje Jičínské sekce bylo zásadní studentstvo, bohužel téhož roku bylo v Jičíně zrušeno Raisovo reálné gymnázium.[177] Dále spolek ztratil oporu ústředí, protože Federace prakticky přestala existovat. Podporu však ještě krátce mohl nacházet u Institutu Ernesta Denise.

V prosinci 1950 v dopise pro tento pražský institut profesor Grepl píše, že jejich spolek bude muset změnit jméno na „*Česko-francouzský kroužek*“, jak tomu bylo za protektorátu.[178] Očekává také, že se budou muset propojit s větší společností, a to zřejmě s Agrostrojem. Ten ovšem jejich žádost zamítl a neměl ani zájem o pořádání francouzských kurzů. Prioritou jičínské sekce se tak stalo především zachovat spolkovou knihovnu, která čítala téměř 900 knih. [179]

---

[172] SOkA Jičín, fond ONV Jičín, karton 239, i.č. 1029, Shromažďovací a spolkové věci. KNV v HK zaslal dne 19. 9. 1950 všem ONV v kraji výzvu ohledně revize spolků.
[173] Viz příloha.
[174]Ibid., Dopis od ministerstva vnitra 14. 3. 1952
[175] SOkA Jičín, AF Jičín, *Protokoly schůzí*.
[176] Šest krát promítali pro žáky gymnázia, jednou pro členy autoklubu.
[177] Jičínská sekce za poslední měsíce ztratila několik věrných členů, mezi nimiž byla paní Volfová, která byla věrnou členkou AFJ 44 let. Osazenstvo francouzské sekce pomalu stárlo a dorost z reálného gymnázia, kde byla francouzština povinná, byl tímto „zlikvidován“.
[178] CADN, Prague, Service culturel 1945-1990, kart. 7. Dopis od Františka Grepla pro IEDP 26. 12. 1950.
[179] Viz kapitola *Knihovna*.

Navzdory lítosti, nazírali členové jičínské pobočky na její likvidaci poměrně smířlivě jako na přirozený důsledek poklesu spolkového života. Někteří dokonce formu spolku již považovali za přežitou.[180] V roce 1950 "*(Zrušení) je potvrzením status quo a nejlepším řešením jaké bylo za daných okolností možné. Předseda poukázal na to, že spolek z Hradce Králové se rozhodl k témuž kroku. Pro jednání s ONV byli zvoleni dva likvidátoři profesor Grepl a profesor Hájek. Tím končí činnost spolku po 47 letech užitečné práce na poli kultury, jazykovědy a literatury. Předseda věří, že členové, kteří zůstávali spolku věrní v poslední nesnadné době, si uchovají zájem pro jazyk francouzský a jeho krásnou literaturu a budou hojně navštěvovati knihovnu. K jejich činnosti přeje mnoho zdaru*."

4.4. Loučení

Zpráva o rušení jičínské pobočky se brzy donesla do Prahy k prvnímu předsedovi a zakladatelovi jičínské Aliance Gothardu Štorchovi. Reagoval na ni slovy: „*Vaše zpráva o rozchodu jičínské Alliance po 47 letech krásné a bohaté činnosti se mne opravdu velice bolestivě dotkla. Víte, jak jsem ji měl rád a zas vím, kolik píle a práce ji věnoval můj výborný nástupce, kolega Grepl v čele velmi čilého výboru. Vaše důvody nelze neuznat, i když se v Hradci k nim přidružil důvod zvláštní, že nebylo včas žádáno o povolení trvání spolku*."[181]

Úplně poslední zápis v knize protokolů je napsaný rukou předsedy Grepla, který shrnul téměř padesátiletou činnost Alliance française de Jičín. „*Jičínská sekce uspořádala 280 přednášek, z nichž 56 bylo ve francouzštině mluvené Francouzi, 40 divadelních večerů, 60 přednášek s projekcí, 3 večírky Svatého Mikuláše, 2 večery „de Rois", 1 francouzský koncert, 1 celovečerní turistický film a výstavu francouzských plakátů. 12 večerů recitace s básníkem Alléonem (profesor UK). (...) Hostila různé návštěvníky - konzula a francouzského ambasadora. (...) Navštěvovala se recipročně se sekcemi ze sousedních měst, především z Hradce Králové..."*

S lítostí však prý snad bez hořkosti ukončil František Grepl svou 28 letou práci slovy vypůjčených od George Duhamela z Mémorial de la Guerre blanche, které nechávám v tajemném oparu francouzských slov:

„*A côté des fortifications des frontières il y a une autre ligne de positions morales que l'on pourrait appeler la ligne Descartes, car elle était un des réduits de*

[180] Názor paní profesorky Trejbalové zapsaný v protokolech schůzí z 1. Března 1951
[181] SOkA Jičín, AF Jičín. kart.1.

l'esprit français en Europe. Il n'est donc pas exagéré de déclarer que l'Alliance, avec ses sections, ses écoles, ses bibliothèques constituait, en Tchécoslovaquie, une ligne de fortification morales, que j'ai déjà nommée ligne Descartes."

5. KNIHOVNA

Neopomenutelnou součástí jičínské Alliance byla knihovna. Knihy získávala darem nejčastěji od spřízněných institucí, AF z Paříže či FAF z Prahy anebo je nakupovala ze spolkových peněz. Prvních 140 knih do knihovny dostala od pařížské Alliance française. Každý rok přibylo do knihovny na desítky nových titulů. Čtenáři knihovnu hojně využívali. Když se pyšnila 615 svazky v roce 1930, vypůjčilo se 226 knih.

V červenci 1941 byl zabrán Němci studentský dům, kde do té doby knihovna sídlila. Poté se musela přestěhovat do městské čítárny. Když byla zabrána i ta, přemístili knihy do auly gymnázia, ač podle německých pokynů se nesměla francouzská literatura na gymnáziu vůbec objevit. Později byly knihy ukryty v muzeu s laskavostí prof. Antonína Houby.[182]

V roce 1940 proběhla revize knihovny Okresním úřadem. Nějaké knihy byly zabaveny okresním úřadem, však nezničeny. Po definitivním zakázání provozovat francouzský spolek v roce 1944, byla knihovna zachráněna díky ochotě i odvaze jistého jičínského komisaře Žida, který po prosbě jednatelky Trejbalové pomlčel před německými úřady o existenci spolkové knihovny. Po válce se knihovna přestěhovala do Studentského domu. Z 925 předválečných svazků se během války ztratilo (jen) 67.[183]

Začátkem padesátých let, se uvažovalo, co se spolkem i knihovnou bude. Když spolek zanikl, o jeho knihovnu nakonec projevila zájem okresní knihovna (dnešní knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně). Nicméně knihy se v ní dnes nenacházejí. Fond knihovny je neuspořádaný. Je však pravděpodobné, že v šedesátých letech, když bylo na příkaz Okresního národního výboru stěhováno z jičínského muzea nad 50 000 svazků do Hradecké vědecké knihovny, francouzské knihy tam putovaly také.[184] V katalogu hradecké knihovny se nachází nad tisíc titulů ve francouzském originále vydaných mezi léty 1900 – 1950.

[182] Antonín HOUBA (1881 – 1968) učitel přírodovědy na jičínském gymnáziu, člen muzejního spolku, významně přispěl k rozvoji Regionálního muzea v Jičíně.
[183] *Protokoly.*
[184] CHUTNÝ, Karel – JANKŮ, Radka. *Karel Kazbunda „ve službách jičínského archivu*. In: Státní oblastní archiv v Litoměřicích - Státní okresní archiv Semily pro Pekařovu společnost Českého ráje v Turnově. *Karel Kazbunda, kulturní dědictví a mezinárodní právo : referáty z vědecké konference konané ve dnech 19.-20. dubna 2013 v Jičíně*. Semily, 2013. s. 90.

Tabulka: Počet knih

ROK	POČET KNIH
1906	**160**
1913	**345**
1921	**392**
1928	**546**
1934	**732**
1940	**925**
1947	**864**
1949	**924**

6. JIČÍNŠTÍ „FRANKOMILOVÉ“

6.1. Gothard Štorch

(1879 Hrádek – 1967 Praha)

Gothard Storch se narodil roku 1879 v Hrádku u Liberce. Přes svůj německý původ studoval českou universitu v Praze a školní rok 1900/1 strávil na pařížské Sorbonně[185]. Stal se profesorem francouzštiny a němčiny. Mimo jiné byl úspěšným překladatel, a to především našich básníků do němčiny. Do tohoto jazyka převáděl především slova Jaroslava Vrchlického, Otokara Březiny, Jiřího Wolkera nebo Vítězslava Nezvala. Napsal mnoho článků s kulturní tématikou otiskované v německých a francouzských listech. Pochopil význam Alliance française a podílel se na činnosti jičínské pobočky, která dosáhla největšího rozmachu právě za jeho předsednictví. Za tuto činnost obdržel Gothard Štorch vysoká vyznamenání od *Francouzské akademie*[186] i ministerstva školství a titul *Rytíř Čestné legie*[187]. Protože mu také záleželo na kulturním a společenském životě v Jičíně, byl členem i předsedou *Městského osvětového sboru*[188].

V Jičíně působil přes třicet let. Několikrát se stěhoval. Nejprve bydlel v Jungmanově ulici č. 158, poté v Havlíčkově č. 179 a 186 a nakonec Vrchlického č. 384. Svojí kariéru jako učitel na reálce začal v roce 1904. V roce 1908 byl pověřen správou dívčího lycea. Oblíbený a starostlivý ředitel to ale neměl lehké, neboť „*ústav vyrostl proti vůli mocných a proto po celé své trvání se tvrdě a těžce propracovával, zápasíval s nepochopením, závistí, pomluvami a křivdami. A přece byl milován řadami oddaných žaček, obětavých a nadšených učitelů, dovedl vytvořit ovzduší upřímné lásky, poctivé a*

[185] Při četbě Štorchových pamětí jsem narazila na poměrně kuriózní historku z tohoto pařížského období. Do hlavního města umění přijel mladý Gothard z kraje podzimu. Ač zatím bez přátel a kontaktů, šel si zpříjemnit říjnové odpoledne posezením v jakési vídeňské kavárně nedaleko Montmartru. Po chvíli si k němu přisedl asi čtyřicetiletý elegantně oblečený muž. Představil se mu anglicky vysloveným jménem, kterému „jičíňák“ nerozuměl, a proto mu ho neznámý dandy zopakoval v němčině. Konverzovali a příchozí Štorchovi projevoval velké sympatie. Zbytek příhody nechávám ve slovech autora: „*Líčil mi prostředí Montmartru a po delším rozhovoru zval mne tam na večeři. (...) a říkal, že by mne rád maloval, a sice akt, že prý mám v Paříži méně se vyskytující pleť, a to ho umělecky zajímá. (...) Trochu mě ta žádost hovořící o mé pleti zarazila, a když jsem se vracel domů, nemohl jsem se zbavit dojmu, že mu nešlo jen o čistý umělecký záměr.*
(...) Nemohu a nechci nijak hovořit, že šlo o setkání s nešťastným tvůrcem Obrazu Doriana Greye, jejž mi později přiblížil teprve přítel Šimek, ale to německy slabikované Wil-de nevymizí mi z paměti.“

[186] *Officier d'academie* 10. 11. 1920, Officier de l'instruction publique 2. 5. 1932

[187] *Chevalier de l'Odre National de la Légion d'honneur 3. 5. 1935*

[188] BÍLKOVÁ, Eva. *Pod Valdickou branou. Fakta o nejznámějších jičínských osobnostech, spolcích, stavbách, institucích, školách, událostech*. Jičín: Městský úřad, 2004. s. 29.

ukázněné práce.“[189] Prozatím sídlilo lyceum na Husově třídě č. 64, později byly některé třídy v gymnáziu, lycejním penzionátu, obchodní akademii. Učili tu profesoři gymnázia, reálky a profesorského ústavu. V r. 1934 byla škola státem sloučena s gymnáziem, kde se stal G. Storch ředitelem. V následujícím roce ovdověl. V Jičíně zůstal další čtyři roky a zápasil s nedostatkem místa pro studenty ve sloučeném ústavu. V roce 1938 se odstěhoval na odpočinek do Prahy. Kdyby prý však žila jeho milovaná žena, nejspíše by v Jičíně zůstal.[190] Po odjezdu do hlavního města zůstával v kontaktu s jeho přáteli v z Jičína a jičínské Alliance française především skrze korespondenci. Také řešil dilema, zda vrátit francouzská vyznamenání jako jeho společníci z Jičína. Nakonec se rozhodl pro jejich uchování.[191] Zemřel v roce 1967 v Praze.

Obrázek 2: „Naposled spolu“ Štorchovi (nedatováno)[192]

6.2. František Grepl

(1884 - 1962)

Pocházel z učitelské rodiny z Jičína. V gymnazijních letech byl vynikajícím studentem a i mimo školu získával bohaté vědomosti v četných oborech, především v hudbě a moderních jazycích. Jako hudebník ovládal hru na několik nástrojů a psal i odborné články o lidových písních.

[189] NOVOTNÝ Oldřich. Za ředitelem Gothardem Štorchem. Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1934 – 1935, Jičín, 1935.
[190] G. Štorch. *Paměti*.
[191] Ibid: „*Když nás Francie v Mnichově zradila, uvažoval jsem o vrácení těchto vyznamenání. Neučinil-li jsem tak, bylo to proto, že prvé bylo spojeno s vzácným a drahým jménem Denisovým a třetí bylo bohužel poslední velkou radostí mé ženy, která nemocna se jím pochlubila ošetřujícímu lékaři p. primářovi (...) ani ne čtrnáct dnů před svou smrtí (20. Května 1935).*“
[192] Soukromý archiv Hany Štorchové.

Učitelskou dráhu započal v Nymburce, poté působil v Praze a v Lounech. Od roku 1913 se stal profesorem ve svém rodišti, kde učil až do doby svého odpočinku v roce 1934. Ústav v něm získal neúmorného pracovníka, který dovedl vést žáky k podobné píli, jakou vynikal sám. Mnoho let byl správcem žákovské knihovny. Škole prospěl též jako upravovatel textů pro německou a francouzskou školní četbu.

K rodnému kraji, jejž znal po všech stránkách, přilnul celou duší a obětoval mu mnoho svých nejlepších sil ve snaze povznésti jej kulturně, o což se také staral mezi léty 1920 – 1932 jako jednatel Okresního osvětového sboru. Zároveň vedl knihovnický referát a zřídil posuvné knihovny pro celý okres. Svou administrativní práci doplňoval častými přednáškami a příležitostnými proslovy ve městě i okolí z oboru dějin, literatury, hudby, lidovýchovy a cestopisu. Podílel se také na vydávání vlastivědného sborníku *„Náš domov*“, vydávaný v Jičíně v letech 1925 – 28. Před první světovou válkou byl stálým poradcem Osvětového sboru v Praze, potom Masarykova lidovýchovného ústavu.

Největších zásluh si však dobyl na poli česko-francouzských styků. Dokonale ovládal francouzský jazyk, zvláště v oboru fonetiky. Po mnoho let se obětavě účastnil propagační práce ve prospěch tohoto jazyka a kultury, nejprve jako jednatel jičínské odbočky a po odchodu G. Štorcha jako její předseda. Mimo hojné přednášky ve spolku, pořádání veřejných kurzů francouzštiny, obohacoval frankofilské publikum svým hudebním nadáním[193]. Za zásluhy na tomto poli byl odměněn francouzskou vládou r. 1922 hodností „officier d´académie“, r. 1933 dostal velkou „médaille d´argent“ a poté i titul „officier de l´intruction publique“.

Odbornou znalost ve francouzském jazyce uplatňoval též jako soudní přísežný tlumočník a zkušební komisař pro měšťanské školy.

Všechna tato vysilující práce měla za následek, že musil na počátku roku 1932 odejíti na dovolenou, ale ani poté jeho neúnavný duch neznal klidu a dále se věnoval svým koníčkům. Po ztrátě zraku, která pro něj byla těžkou životní zkouškou[194], se věnoval literární činnosti ve slepeckém hnutí.

Je autorem mnohých odborných článků z oboru jazykovědy, fonetiky literatury, lidovýchovi a hudby roztroušené v kulturních časopisech první republiky. Psal i publikace

[193] *Protokoly schůzí.*
[194] ŠTORCH, Gothard. *Paměti III*. „*Kdo by to byl řekl, že jednou krásný, opravdu hluboký přátelský dopis Romaina Alléona vrátí odvahu a radost žít našemu jednateli (F. G.) stejně nešťastnému jako on, když oslepl touž nemocí a operace pražská, vídeňská i pařížská zůstaly bez kýžených výsledků.“* Podle výpovědi pamětníka Miloslava Fišera mu „*ke stáru zrak natolik "skončil", že k němu přicházela nějaká gymnasiální žačka (žačky?) a předčítala mu u něj doma tisk, snad francouzský*.“

jako *Výchova lidu zpěvem a hudbou*[195], *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně*[196] aj. Z překladů bychom mohli zmínit překlad Balzakova románu Mistr Cornelius[197] nebo *Pedagogiku slepců*[198] od Pierra Villeyho.

6.3. Pavlína Trejbalová

(1900 Mladá Boleslav - 1982 Jičín)

Pavlína přišla na svět 6. prosince roku 1900 v Mladé Boleslavi. Narodila se do učitelské rodiny Kvasničkových, otec byl profesorem zeměpisu na odborné škole a autorem několika atlasů. Matka byla vzděláním industriální učitelka, ale zůstávala v domácnosti.

V rodném městě chodila Pavlína Kvasničková na gymnáziu a po maturitě pokračovala ve vzdělání v Praze. Roku 1924 promovala na Universitě Karlově, kde studovala učitelství českého a francouzského jazyka. O rok později se provdala za Jiřího Trejbala, středoškolského učitele matematiky a výtvarné výchovy.

V prvorepublikovém Československu měli středoškolští učitelé poměrně slušný životní standart střední občanské třídy, ovšem stávalo se, že za volnými učitelskými místy se museli stěhovat stovky kilometrů od jejich domovů. To byl i osud mladých manželů Trejbalových, kteří za prací museli odjet na východní Slovensko, do Prešova. Zde, kromě profesorských povinností, se účastnili také místního spolkového života: byli členy Klubu českých turistů v Prešově a pomáhali budovat turistickou chatu na Čergově. V roce 1930 se manželům narodil syn Jiří, který se později prosadil jako projektant pozemních staveb. Před druhou světovou válkou přesídlili do Jičína na Lepařovo gymnázium, kde již zůstali.

Vztah k francouzské kultuře si Pavlína Trejbalová vytvořila skrz četbu francouzské literatury. Ve druhé polovině dvacátých let dvakrát navštívila s manželem letovisko na pobřeží atlantského oceánu *Les Sables d'Olonne.* V Jičíně se oba manželé začlenili do života Alliance française a Pavlína od konce třicátých let vykonávala funkci jednatelky této pobočky. Pavlína Trejbalová, coby učitelka francouzštiny na gymnáziu, byla důležitou spojovatelkou mezi jičínskou Aliancí a studenty, se kterými připravovala kulturní večery.[199]

[195]GREPL, František. *Výchova lidu zpěvem a hudbou.* Praha : Českomoravské podniky tiskař. a vydav., 1925.
[196] František GREPL. *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně.* Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931.
[197] BALZAC de Honoré, Farář tourský, Mistr Cornelius, Pod kuratelou. Praha: Jos. R. Vilímek, 1926.
[198] VILLEY, Pierre. *Pedagogika slepců*. Praha: Spolek učitelstva slepců v ČSR, 1939.
[199] SOkA Jičín. *Protokoly*. Např. roku 1948 pomáhala studentům gymnázia sérii recitací na téma „Poésies de printemps" nebo připravovala povídání se studentkou, která cestovala po Côte d'Azur a Normandii.

Mnichovskou „zradu“ dle slov jejího syna Jiřího zazlívala Francouzům celý život. Ani politické změny, které přinesl rok 1948, nevítala paní Trejbalová s nadšením. Následné zrušení Alliance française v roce 1951 již však vnímala bez větších emocí, jako přirozený důsledek politických událostí.[200]

Rodina Volfova

Členové rodiny Volfů patřili k výrazným osobnostem města Jičína a jeden z jejich zájmů byl právě program Alliance française. Je známo, že v jejich domě na Husově třídě č. 39 v místnostech s okny poskytující výhled na Valdickou bránu, občas přebývaly významné osobnosti té doby, se kterými Volfovi udržovali styky.

Manželé Marie a František Volfovi

František (1853 Sobotka – 1938 Jičín) po studiích na jičínském gymnáziu a právnické fakultě v Praze pracoval v kanceláři říšského poslance Josefa Krofty v Plzni. Od roku 1885 přesídlil do Jičína, kde vykonával advokátní záležitosti. Byl předsedou ředitelství Obecní spořitelny jičínské, prezidentem pojišťovny Patria a také předsedou Občanské besedy, Literární jednoty, zpěváckého spolku Smetana a Hudebního spolku. Byl výborným zpěvákem, v symfonickém orchestru hrál na kontrabas, patřil mezi divadelní ochotníky. Společenskou angažovaností získával pro sebe, rodinu i Jičín náklonnost řady osobností. Společně s manželkou Marií se přátelili s básníkem Jaroslavem Vrchlickým.[201]
Marie Volfová (1864 Plzeň – 1948 Jičín) se narodila 13. 8. 1864 v rodině zvonařského mistra Petra Pernera. Marie v mládí navštěvovala německou školu, kde se naučila německy a francouzsky. Také vynikala v češtině a to stylisticky i gramaticky. Její velkou zálibou se stalo čtení, čímž si rozšiřovala vzdělání.[202] Stála u zrodu jičínské Alliance française v roce 1948 byla její nejstarší členkou.[203]

Děti Volfovi

Jaromír Volf (1886 Jičín – 1941 Praha) byl výborný student jičínského gymnázia i pražské právnické fakulty, vynikal neobyčejnou pamětí a znal osm jazyků. Roku 1919 nastoupil do prezídia Ministerstva veřejných prací. Jeho láskou byla Itálie a

[200] *Rozhovor s Jiřím Trejbalem*. Tazatel - Hana Jodasová, červen 2016.
[201] BÍLKOVÁ, Eva. *Pod Valdickou branou. Fakta o nejznámějších jičínských osobnostech, spolcích, stavbách, institucích, školách, událostech*. s. 21.
[202] ČELIŠOVÁ, Lenka. *JUDr. František Volf*. [online] 2014 [cit. 25. 6. 2016]. Dostupné z: http://jan-k-celis.webnode.cz/news/judr-frantisek-volf/
[203] *Protokoly schůzí*, r. 1948.

hudba. Pro své město vykonal mnoho coby člen ústředního výboru Klubu českých turistů i jako jednatel spolku Jičín v Praze. Jeho sestra **Jarmila** Královcová – Volfová (1887 Jičín – 1938 Plzeň) zpívala v operách Josefa Bohuslava Foerstera. „*Slečna Volfová zpestřovala často naše přátelské schůzky svým krásným zpěvem – myslím, že u nás debutovala, tato pozdější představitelka Evy*.“[204]

Nejmladší z trojice sourozenců se jmenoval **Svatopluk** (1893 Jičín – 1990 Jičín). Po studiích pracoval v otcově kanceláři a od roku 1935 ji převzal sám. Od roku 1951 byl zaměstnán v advokátní poradně v Trutnově. Později dojížděl jako právní poradce do Nového Bydžova a působil jako podnikový právník pardubické jednoty. Byl členem městského zastupitelstva a rady a předsedou ředitelství Obecní spořitelny jičínské. Zasloužil se o vybudování plovárny na rybníku Kníže, aktivně se účastnil jednání o odkoupení zámku, lipového stromořadí, lodžie, valdštejnské obory a Zebína od Trauttsmandorffů do majetku města v roce 1936 a významně přispěl k získání financí na stavbu budovy Okresního úřadu a na opravu valdštejnských památek. Psal články o Jičíně a jeho osobnostech. Byl předsedou Akademické čtenářské jednoty i odboru českých turistů, jednatelem zpěváckého spolku Smetana a Hudebního spolku. V jičínské odbočce Francouzské aliance působil, i coby právní konzultant[205]. Podobně jako jeho sourozenci také on oplýval hudebním talentem a zpíval v operách i sólově.[206] Hrál na housle a především na violu.

6.4. Josef Štefan Kubín

(1864 Jičín – 1965 Praha)

Josef Kubín se narodil jako druhé dítě a první syn obuvnického mistra Jana a jeho o devět let starší manželky Anny. V Jičíně prožil dětství a absolvoval gymnázium. Poté šel studovat do Prahy medicínu, ale přestoupil na filosofickou fakultu, kterou dokončil v roce 1890.

Druhé křestní jméno Štefan začal používat až po vzniku Československa, aby demonstroval česko–slovenskou vzájemnost a také aby se odlišil od publikujícího

[204] *Paměti G. Štorcha*
[205] *Protokoly schůzí.* R. 1938
[206] BÍLKOVÁ, Eva. *Pod Valdickou branou*. s. 21
[11] *JUDr. Svatopluk Volf (foto z r. 1986*). Získáno 25. 6. 2016 z: Jicinsko.cz: http://www.jicinsko.cz/lsk/fa_lsk.htm

jmenovce, chemika Josefa Kubína. Tehdy se rozhodl, že přijme jméno od prvního Slováka, se kterým se seznámí. Podle Kubínových vzpomínek jím byl dráteník Štefan Uherka.[207]

Kubín kromě toho že vyvíjel záslužnou literární činnost jako sběratele lidových vyprávění a pohádek, etnograf, dialektolog, literární publicista a spisovatel, působil i jako pedagog. Učil v různých městech (v Kutné Hoře, Českých Budějovicích, Praze, Mladé Boleslavi), ale také od r. 1902 do 1909 v Jičíně.

Profesor Kubín má příhodu z dob svého učitelování na jičínském gymnáziu s budoucím historikem Karlem Kazbundou[208]: „*Pokud porušoval žák kázeň v nepovinném předmětu, mohl z něho být vyloučen. V sextě trápil Kazbunda profesora francouzštiny Josefa Štefana Kubína tak, až pro něho a další tři spolužáky lekce skončily.*“[209] Však, student na svého učitele nezanevřel, ba naopak si ještě rád zapomínal na studentská léta, jak můžeme vyčíst z přání ke stým narozeninám, které mu zaslal: „*Vysoce vážený mistře, můj nezapomenutelný, milý pane profesore! V dnešní nedohledné řadě Vašich ctitelů a žáků, kteří přicházejí blahopřát Vám ze srdce – s vřelým díkem za to, co jste jim dal svým dílem – k Vašemu jedinečnému jubileu, stojím asi též už mezi nejstaršími. Bylo jednoho podzimního dne r. 1902 (...). Pamatuji se na ten den, jako by to bylo včera. Byly to utěšené hodiny!*“[210] Dále student vzpomíná na to jak „*jsme odebírali Vaše Causeries françaises* “, což byl francouzsky psaný časopis vydávaný pod redaktorskou taktovkou J. Kubína v letech 1902-1909. Kubín naučil ve svých předmětech víc než většina jeho kolegů. Šlo mu především o to, aby jeho žáci vplouvali do jazyka Balzacova a Hugova bez citelnějších úrazů, i proto vycházely v Jičíně u knihtiskaře Kabátníka[211] „*Les causeries francaises* “ s úryvky dobré francouzské literatury a s ukázkami konverzace.[212] Podtitul zněl: Besedník francouzský zábavný i poučný, určený k prospěchu škol i samouků.

Krom francouzského časopisu v Jičíně dal postupně Čechům různé překlady, jazykové učebnice, slovníčky (uvádím jen výběr z nich). Již v devadesátých letech 19.

[207] FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury, Osobnosti, díla, instituce*, K-L. Praha: Academia, 1993. Kapitola Josef Štefan Kubín, s. 1032-1035.
[208] Karel Kazbunda (1888 Jičín –1982 Jičín) český historik, archivář a pedagog, docent Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Co se dalších francouzských doteků týče, znalost francouzštiny využil při styku s diplomaty a při práci v Archivu ministerstva zahraničních věcí. Zda základy načerpané ve třech ročnících gymnázia později rozšiřoval, nebo za jejich získání vděčil jenom Josefu Štefanu Kubínovi, nevíme.
[209] BÍLKOVÁ, Jitka. *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín*. Praha, 2010. Diplomová práce. Universita Karlova. s. 79.
[210] Ibid.
[211] Více v kapitole Kabátník a spol.
[212] RUBEŠ, *Zdeněk. Josef Štefan Kubín: Skutky soukromé, skutky veřejné*. České Budějovice, 2008. Rigorózní práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. s. 35.

století přeložil *Píseň o Rolandu*[213]. V období jičínského působení vydal také *Contes populaires français*[214] což byly pohádky pro české střední školy s poznámkami a slovníčkem, dále *Deuxième cours de leçons françaises composé pour l´ instruction des étudiants tchèques*[215] a *Nový kapesní slovník francouzsko-český a česko-francouzský*[216], jenž se však dočkal v průběhu Kubínova života ještě mnoha reedic. S cvičebnicemi pro výuku francouzštiny pokračoval i později, kdy roku 1920 vydal *Praktickou školu francouzskou; parlez vous français*[217].

Nenašla jsem zmínku, že by se podílel na chodu jičínské Alliance française, což může být zarážející při jeho zápalu pro francouzskou literaturu a jazyk. O důvodu jeho absence v AFJ bychom mohli spekulovat. Byly v tom osobní motivace vyplývající z jeho místy komplikované a solitářské povahy[218]? Nebo jen prostě, při své pracovní vytíženosti již na další „frankomilnou" činnost neměl čas? Prameny na tyto přímé otázky odpovídají mlčením.

6.5. Kabátník a spol.

(1896 – 1913)

Roku 1896 koupili dům č. 176 v Lipové ulici (dnešní Havlíčkova) Bedřich kabátník, rodák z Nového Města nad Metují, a jeho společník Gustav Schück. Zřídili zde grafický ústav, jeden z největších toho druhu ve venkovských městech, pod firmou *Kabátník a spol.* V době rozkvětu závodu pracovalo tu až 100 lidí[219] v kamenotisku, světlotisku, chromografii, v tisku bronzem a knihtisku. Ze závodu vyšly četné tisky litografické i velké mapy. Od roku 1908 používal závod i vedlejšího domu č. 175.[220]

[213] *Píseň o Rolandu* / přeložil KUBÍN, Josef. Praha: J. Otto 1892.
[214] KUBÍN, Josef. *Contes populaires français*. Telč: Šolc a Šimáček, 1901.
[215] KUBÍN, Josef. *Deuxième cours de leçons françaises composé pour l'instruction des étudiants tchèques : Vocabulaire français-tchèque*. Prague : Unie, 1906
[216] KUBÍN, Josef. *Nový kapesní slovník francouzsko-český a česko-francouzský = Nouveau dictionnaire manuel français-tchèque et tchèque-français*. Třebíč: Jindřich Lorenz, 1905.
[217] KUBÍN, Josef Štefan. *Praktická škola francouzská: parlez vous français?*. Třebíč na Moravě: Jindřich Lorenz, 1920.
[218]RUBEŠ, *Zdeněk. Josef Štefan Kubín: Skutky soukromé, skutky veřejné*. Pro nástin jeho bez kompromisního jednání cituji korespondenci jeho druhé ženy: „*Ale je to bohužel jeho povaha, rozešel se již s mnoha kamarády i příbuznými a zatvrzele trvá na svém stanovisku*,"
[219] Tuto informaci z Menclovi topografie ovšem vyvracejí fakta z velkých tiskáren v Praze, (jak uvádí E.Bílková v inventáři Kabátník a spol.) kde například firma Haasové a synové uvádí jen 70 lidí.
[220] MENCL, Jaroslav. *Topografie města Jičína*. Jičín: Musejní spolek v Jičíně, 1940. s 255.

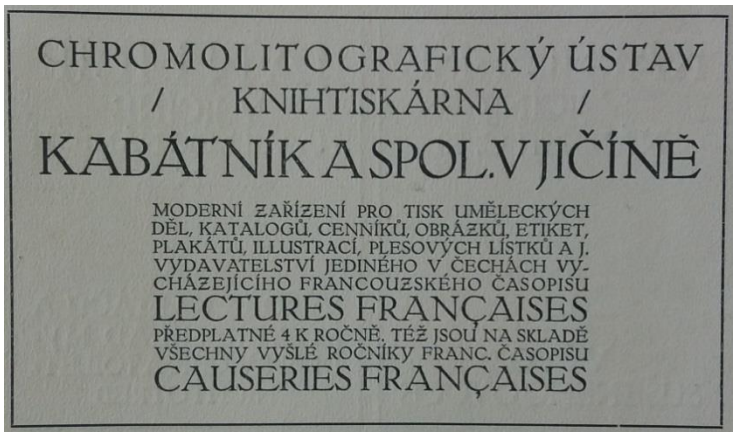

Obrázek 3: Reklama Kabátník a spol.[221]

Svým nákladem vydávala tiskárna Kabátník a spol. rovněž dva výukové časopisy francouzštiny, a byla tak jediným vydavatelstvím jediného vycházejícího francouzského časopisu u nás. Měsíčník *Causeries françaises* sestavoval z komentovaných úryvků francouzských textů Josef Kubín v letech 1902 – 1909. Na jeho práci navázal v letech 1909 - 1913 obdobně strukturovaný časopis *Lectures françaises* Adolf Mikovský-Mikousek.

Údaj v tiráži, Jičín – Kabátník a spol., v publikaci *Les Tchèques au XIX*^{e} *siècle* dokládá spolupráci s propagátorem česko-francouzských styků Karlem Hipmanem.[222]

První manžela Gustava Schücka zemřela v roce 1900. Oženil se poté s Leonií, se kterou měl dvě děti (dvě děti měl také z předešlého manželství). Leonie Schücková byla mezi léty 1906 – 1908 členkou výboru *Alliance Française de Jičín* a poté i její jednatelkou. V období 1909-1913 dělala náhradnici ve výboru a revizorkou účtů. V zápise z valné hromady společnosti AF je z 1. 10. 1913 je vyjádřeno velké uznání Bedřichu Kabátníkovi a Leonii Schückové za aktivní činnost, podporu a přízeň[223] Štorch o nich poté i ve svých pamětech píše, že, mezi jinými, patřili k nejčilejším členům[224].

Tiskárně se na začátku nového století dařilo. Zajímavostí je, že v r. 1903 dostali na Výstavě českého severovýchodu v Hořicích čestný diplom s právem razit zlaté medaile. Však v letech 1912-1913 se z nedostatku provozovacího kapitálu značně ztížila finanční situace podniku. Dne 11. 6. 1912 byl sepsán dlužní úpis mezi Kabátníkem, Schückem a

[221] BÍLKOVÁ Eva, Radka JANKŮ. Inventář: *Kabátník a spol. Jičín 1892 – 1916*. Jičín 2012 SOA Zámrsk a SOkA Jičín, str IV

[222] HIPMANOVÁ, Milka. Karel Hipman – Jeho předci a jeho doba. *Za Stranou Prahu,* 2015, roč. 45, no. 2, s. 33 – 38. Pozn. Karel byl synem Josefa Hipmana (1828 –1903), zakladatele První dělnické tiskárny (později Grafie). Od r. 1895 vydával propagační publikace o Češích pro Francouze. 1903 založil a do 1913 sám vydával ilustrovaný časopis *Český svět*. V česko-francouzských publikacích pokračovala jeho dcera Milka Hipmanová. Byl autorem publikací *Napříč Švýcarskem, Za českou slávou, Les Tchèques au XIXe siècle*.

[223] *Protokoly schůzí.*

[224] Soukromý archiv Hany Štorchové, *Paměti III*.

Záložním úvěrním ústavem v HK s filiálkou v Semilech od které si firma půjčila peníze na rozšíření závodu. V dubnu 1913 byl na firmu uvalen konkurz a vše bylo postupně velmi levně rozprodáno.

Kabátníkovi i Schückovi přesídlili do Prahy. Bedřich Kabátník píše v dopisech, že firma upadla do konkurzu nezaviněně, čemuž přitakává ve svých pamětech i Svatopluk Volf,[225] přítel zběhlý v právních věcech. Žena Bedřicha Kabátníka, Hermína, zemřela v Praze 14. 6. 1913. Zpráva o tom, že vyskočila z okna, protože neunesla těžkou životní situaci, se objevila hned v odpoledním vydání Národních listů a v dalším týdnu ji otiskly i Jičínské noviny. Jičínská Aliance poslala Bedřichovi slovo útěchy a květiny.[226] Za nějakou dobu se Kabátníkovi začalo vést lépe, stal se vedoucí administrace Národních listů a setkával se s významnými politiky, studoval jazyky a cestoval, odbornými články přispíval do časopisů. Udržoval styky s francouzskou misí v čele s generálem Peléem. Na Jičín dva bývalí tiskaři asi úplně nezanevřeli, jejich jména se totiž objevují na seznamu těch, kteří finančně přispěli na odhalení pamětní desky K. H. Máchy na Valdštejnské loggii v roce 1936.[227]

6.6. Otakar Hájek, Věra Petrová a další

Členové, jejichž jména se v knize protokolů jičínské Aliance objevují hojně, však dohledat jejich životopis je opravdovým badatelským oříškem.

Otakar Hájek se narodil v pražských Pakoměřicích v červenci 1889. Byl profesorem na reálném gymnáziu. V Jičíně působil od roku 1927 a v AFJ se pečlivě staral o knihovnu, postupně zastával i funkci jednatele a zapisovatele. Během druhé světové války byl vězněn Garstenu.[228] Zemřel v září, na starém městě v Praze roku 1965.

Věra Petrová, zakládající členka jičínské pobočky. V roce 1912 se objevuje její jméno v dokumentech dívčího lycea[229], coby profesorky. Roku 1921 byla jmenována čestnou členkou pro dlouholeté zásluhy o rozkvět spolku. Na konci dvacátých let vyměnila jednatelský post za místopředsednictví a na této pozici setrvala až do konce Aliance v roce 1951.

Julie Režná, pokladní spolku začala dělat již před první světovou válkou. Roku 1926 přijel do Jičína generální sekretář AF v Paříži Paul Labbé a pí Režnou, „*trésor de*

[225] Viz kapitola *Rodina Volfova*.
[226] *Protokoly*
[227] *Inventář Kabátník a spol.*
[228] Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně za rok 1946.
[229] SOkA Jičín, Dívčí lyceum, k.1, i.č. 101-102. *Kronika.*

trésorier“ jak vzpomíná Štorch, odevzdal záslužnou medaili. Mezi léty 1920 – 1921 je vedená v evidenci učitelů dívčího lycea jako výpomocná učitelka jazyků[230]. Zemřela roku 1933.[231]

V souvislosti s členy uvádím další jména, se kterými jsem se v protokolech setkala, pokud jsem různé rukopisy rozluštila: prof. Antonín Beran, Brázda, Ema Černochová, Jarmila Černohorská, Čermáková, Květa Doskočilová, Dvořáková, Englová, Eliášová, Fejfarová, Fišerová, Klára Greplová, Halíř, Heyduk, Chudoba, Jelínková, Kloučková, Kopáček, Krámská, Lud. Knotek, Kopplová, Jarmila Kratochvíl, Kršková, Krpálek, Krulišová, Krumlová, Marie Kubínová, Kumperová, ředitel Kursa, Lacinová, Lustig, Mikousek, Malzová, Mazánková, J. Netopilová, R. Netopilová, Netuka, Novotný, Odelbergová, Papáčková, Paulová, Pašková, Patočková, Pavel, prof. Petr, Petrová, Popprová, Marie Potůčková, Raimová, Anna Ralašová, Růžičková, Rypáček, Řehoř, Samková, Schucková, Bohdana Suchoňová, Šaldová, Zdeňka Šindlerová, Šulcová, Tallerová, Trejbal, Trunková, Tumová, Tvrdá, Valentová, Hana Voksová, Výborná, Zachoulová.

[230] Dívčí lyceum, karton č.1. *Fascikl.*
[231] SOkA. AF. *Protokoly.*

ZÁVĚR

Zpracovávané téma mě zajímalo hned z několika důvodů. Zaprvé, první skála, kterou jsem zdolala v Prachovských skalách, nesla jméno Richelieu. Sice jsem se z prostudovaných pramenů nedozvěděla, jak jsem doufala, kdo jí tento název přiřkl, však již vím, že není zcela vyloučeno, že to byl někdo, kdo jméno uměl správně vyslovit.

Zadruhé, jako studentka francouzštiny prožívám vlastním způsobem pocity frankofilství. Zajímalo mě, jak s tímto zájmem nakládali „moji sousedé“ před jedním stoletím a zjistila jsem, že daleko důkladněji a vážněji než já. Mou omluvou buď mi mé mládí, neboť hlavními postavami jičínské Aliance byli vážení středoškolští profesoři a profesorky, autoři francouzských publikací či lidé s dlouhodobě budovaným společenským statutem. Nutno také poznamenat, že frankofilství bylo hodnotou vznikající při budování společnosti. Hodnotou, která pomáhala se bránit, stmelovat, upevňovat a poevropšťovat.

Nevím, jestli je to jen nostalgie vytvořená četbou dokumentů psaných krasopisem a idealizací minulosti, ale vedené zápisy, korespondence na mě promlouvaly s jistou dávkou noblesy, mírnosti a šarmu. Chtěla bych tímto také upozornit na Štorchovy paměti, které jsou přinejmenším zajímavým podrobným vykreslením života na východočeském maloměstě první poloviny dvacátého století.

Bakalářská práce mi přinesla i mnoho obohacujících poznatků o životě v Jičíně, zejména mě nadchla bohatost kulturního programu i spolkového života. O to více jsem pochopila zklamání z událostí spojených se změnami režimu, ať šlo o mnichovskou „zradu“ nebo o konec spolkového života v Československu. Francouzská aliance v roce 1951 v Československu přestala existovat a její vzkříšení proběhlo až po Sametové revoluci. V České republice se momentálně nachází 7 Aliancí (Praha, Brno, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Liberec, České Budějovice). Jičín v seznamu chybí.

Vive la francophili!

PRAMENY A LITERATURA

Státní okresní archiv Jičín (SOkA)

Fond Alliance française

Fond Dívčí lyceum Jičín

Fond Kabátník a spol.

Fond Státní vyšší reálka Jičín

Fond Okresního národního výboru Jičín

Fond Archiv města Jičín

Regionální a muzeum a galerie v Jičíně (RMaG)

Fotoarchiv

Centre des Archives diplomatiques de Nantes (CADN)

Fond Prague

Soukromý archiv

Hany Štorchové

Miloslava Fišera

Hany Jodasové

Záznam osobního rozhovoru

TREJBAL, Jiří. Tazatel - Hana Jodasová. Jičín, červen 2016.

Sekundární literatura

BÍLKOVÁ, Eva. *Pod Valdickou branou.* Jičín: Městský úřad, 2004.

BÍLKOVÁ Eva, Radka JANKŮ. Inventář: *Kabátník a spol. Jičín 1892 ‑ 1916*. Jičín: SOA Zámrsk a SOkA Jičín, 2012.

BÍLKOVÁ, Jitka*, Konec spolkového života v Jičíně po roce 1948*. In: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta. *Marginalia historica 2/2012*. Praha: Charles University, 2012.

BÍLKOVÁ, Jitka. *Život na jičínském gymnáziu na přelomu 19. a 20. Století*. In: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta. *Marginalia historica 2/2011*. Praha: Charles University, 2011.

BŘACH, Radko. *První kroky francouzské vojenské mise v Československu (únor - květen 1919). Historie a vojenství.* Časopis Historického ústavu Armády České republiky. 46, č. 4, 1997

FRANCEK, Jindřich. *Dějiny Jičína. Praha*: Rybka Publishers, 2010.

FRANCE COMMISSION DE PUBLICATION DES DOCUMENTS RELATIFS AUX ORIGINES DE LA GUERRE 1939-1945. *Documents Diplomatiques Français 1932-1939, Tome XII.* Paris: Impr. National, 1984. Dépêche du général Faucher, chef de la mission militaire française à Prague N°3199, 6 oct. 1938.

GREPL, František: *Vývoj styků českofrancouzských v Jičíně.* In: Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1930 – 1931, Jičín, 1931.

HORSKÁ, Pavla. Sladká Francie. Praha: Lidové noviny, 1996.

HNILICA, Jiří. Francouzský institut v Praze 1920 – 1951. Praha: Karolinum, 2009.

FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury, Osobnosti, díla, instituce,* K-L. Praha: Academia, 1993.

CHUTNÝ, Karel. JANKŮ, Radka. *Karel Kazbunda „ve službách jičínského archivu.* In: Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Karel Kazbunda, kulturní dědictví a mezinárodní právo: referáty z vědecké konference konané ve dnech 19. - 20. dubna 2013 v Jičíně.* Semily, 2013.

KVAČEK Robert, KUKLÍK Jan, MANDELOVÁ Helena, PAŘÍZKOVÁ Ilona. *Dvacáté století o sobě*. Liberec: Dialog, 2005

KVAČEK, Robert. *Poslední den*. Praha: Epocha, 2011

LACAZE Yvon. *Les relations culturelles franco-tchécoslovaques et la crise de Munich*. In: Revue des études slaves. Paris: Institut d'études slaves, 1994.

LENDEROVÁ Milana. *Východní Čechy a Francie.* In*:* Tomáš ŠIMEK. *Sborník prací východočeských archivů*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk 8, 2000.

LENDEROVÁ, Milena. *Působení frankofilních spolků Alliance Française v Jičíně a Turnově.* In: Z Českého ráje a Podkrkonoší. Semily: Státní okresní archiv Semily 5, 1992.

MENCL, Jaroslav. *Topografie města Jičína.* Jičín: Musejní spolek v Jičíně, 1940.

NOVOTNÝ Oldřich. *Za ředitelem Gothardem Štorchem*. Výroční zpráva reálky v Jičíně za školní rok 1934 – 1935, Jičín, 1935.

OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Le „culte" d´Ernest Denis dans la société tchèque aux XIXe et XXe siècles*. In: Antoine MARÈS. *Lieux de mémoire en Europe centrale*. Paris: Institut d'études slaves, 2009.

REZNIKOW, *Stéphane. Frankofilství a česká identita*. Praha: Karolinum, 2008.

PALA, František. *Historie vzniku studentského domu v Jičíně.* Jičín: Spolek přátel studentstva, 1925.
SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. Praha: Pragma, 2002.
ŠTĚTINA, Karel. POSL, František, KASKA, František. *Jubilejní Památník C.K. Vyššího gymnasia jičínského (1807 -1907).* Jičín, 1907.

Akademické práce
LENDEROVÁ, Milena. *Čechy frankofilské: Alliance Française v Čechách v letech 1886 – 1951*. České Budějovice, 1994. Habilitační práce. Jihočeská univerzita České Budějovice.
RUBEŠ, Zdeněk. *Josef Štefan Kubín: Skutky soukromé, skutky veřejné*. České Budějovice, 2008. Rigorózní práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
BÍLKOVÁ, Jitka. *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín*. Praha, 2010. Diplomová práce. Universita Karlova.

Dobový tisk
Krakonoš (1919 – 1938)

Články dostupné online
Archiv Českého rozhlasu. *Projev generála Jana Syrového 30. září 1938*. [online] 2012 [cit. 17. 12. 2015]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/historie/valka/_zprava/projev-generala-jana-syroveho-30-zari-1938--1052047
BRYNDA, Herbert. *Konec nevděku českého – Ernest Denis má v Praze opět pamětní desku*. [online] 2003 [cit. 1. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/konec-nevdeku-ceskeho-ernest-denis-ma-v-praze-opet-pametni-desku
ČELIŠOVÁ, Lenka. *JUDr. František Volf*. [online] 2014 [cit. 25. 6. 2016]. Dostupné z: http://jan-k-celis.webnode.cz/news/judr-frantisek-volf/
DUHAMEL, Georges. *La ligne Maginot et la ligne Descartes*. Figaro. 5. listopadu 1938. [online] 2007 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k410032t/texteBrut
HANAČIK, Vojtěch. *K dějinám gymnasia jičínského od r. 1894 k počátku světové války*. [Online] 2016 [cit. 23.6.2016]. Dostupné z: http://www.phil.muni.cz/plonedata/wksc/Studentsky_portal/LaoDan/Jicin/Vyrocni_zpravy/Dejiny_JG/Dejiny_Jicinskeho_gymnazia_V.pdf

HIPMANOVÁ, Milka. Karel Hipman – Jeho předci a jeho doba. *Za stranou Prahu*, 2015, roč. 45, no. 2, s. 33 – 38. [online] 2015 [cit. 25. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.zastarouprahu.cz/base/vestniky/pdf/vestnik-2015-2.pdf

NĚMEČEK, Jiří. *Cyklistická výstava v jičínském muzeu představuje unikátní exempláře z historie výroby jízdních kol*. Jicinskozpravy.cz [online] 2014 [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.jicinskozpravy.cz/archiv/zpravy/2014/22/1001-cyklisticka-vystava-v-jicinskem-muzeu-predstavuje-unikatni-exemplare-z-historie-vyroby-jizdnich-kol-pristupna-je-do-28-zari.htm?hled=v%FDs

STRAKA, Karel. Výročí francouzského generála, zakladatele čs. Generálního štábu. Acr.army.cz [online] 2013. [cit. 29. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vyroci-francouzskeho-generala--zakladatele-cs--generalniho-stabu-82242/

VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V PRAZE. Prezentace historie. *France.cz* [online]. 2013. [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.france.cz/Prezentace-historie

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Prezident Masaryk na slavnostní přehlídce čs. armády 28
Obrázek 2: „Naposled spolu“ Štorchovi (nedatováno)..... 52
Obrázek 3: Reklama Kabátník a spol. 59
Obrázek 4: Gothard Štorch 69
Obrázek 5: Otakar Hájek 69
Obrázek 6: Pavlína Trejbalová 69
Obrázek 7: František Grepl 69
Obrázek 8: Svatopluk Volf 70
Obrázek 9: Výstava plakátů..... 70
Obrázek 10: Studentský dům..... 70
Obrázek 11: Pozvánka na přednášku 1907..... 71
Obrázek 12: Pozvánka na oslavy AFJ 1934 71
Obrázek 13: Krakonoš o oslavách Argonského pluku 71
Obrázek 14: Razítko AFJ 72
Obrázek 15: Článek z 25.6.1938 72
Obrázek 17: Článek o jazykových kroužcích 74
Obrázek 18: Výzva ONV 1950 75
Obrázek 19: Odpověď na výzvu ONV 1950 76

TEXTOVÁ PŘÍLOHA

Denisova odpověď na pozvání do Jičína

„*Pane starosto, Dostal jsem Vaše pozvání a jsem jím hluboce dojat. Na neštěstí, jak jste se již bez pochyby z novin dověděl, měl jsem špatný nápad a onemocněl jsem: zdá se že místná operace a vracím se zítra do Francie. Jestliže se, jak doufám, uzdravím, připomenu Vám Vaše kroky a bude mi radostnou povinností přijet si pohovořit s Vámi a s Vašimi spoluobčany.*

Račte přijmouti, pane starosto, ujištění mé nejhlubší oddanosti.

A. Denis,

Praha 1. Prosince 1920

Prosím, abyste, pane starosto, poděkoval p. Stochovi, předsedovi Alliance, jestli mne omluví, nepsal-li jsem jemu přímo. Jsem naprosto vyčerpán.“ [232]

[232] Soukromý archiv Hany Štorchové, *Paměti Gotharda Štorcha III*, (přel. G. Štorch)

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek 4: Gothard Štorch[233]

Obrázek 5: Otakar Hájek[234]

Obrázek 6: Pavlína Trejbalová[235]

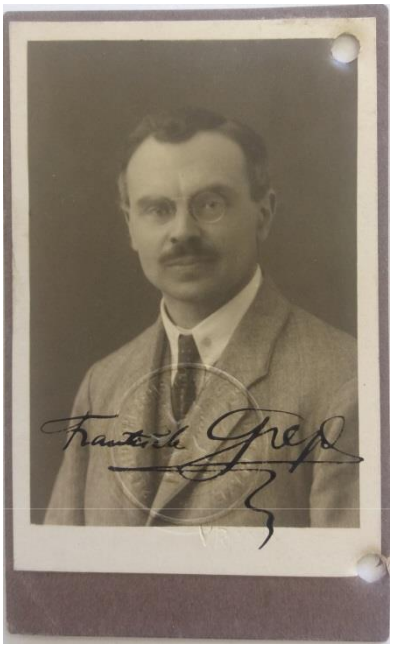

Obrázek 7: František Grepl[236]

[233] Sbírka RMaG v Jičíně, Gothard Štorch
[234] SOkA Jičín, fond Státní vyšší reálka Jičín. inv.č. 466. *Otakar Hájek*
[235] Soukromý archiv Hany Jodasové, *Pavlína Trejbalová.*
[236] SOkA Jičín, Státní vyšší reálka Jičín. *František Grepl*

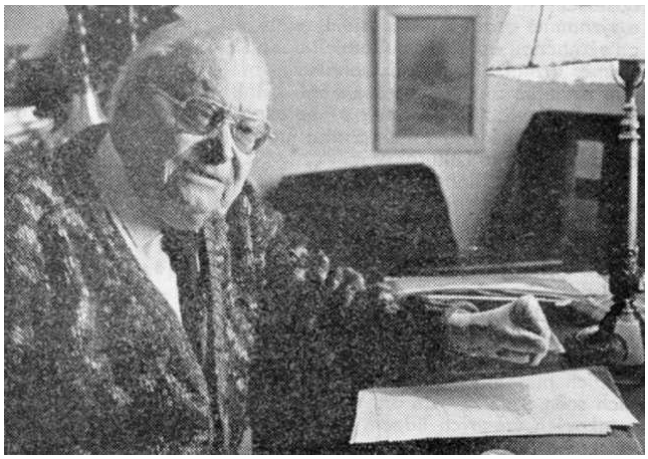

Obrázek 8: Svatopluk Volf[237]

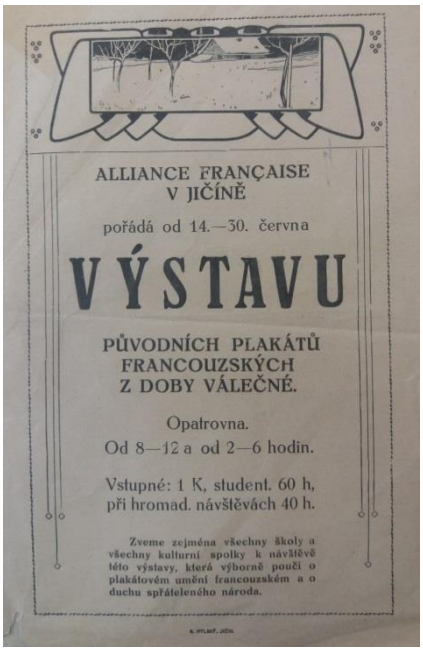

Obrázek 9: Výstava plakátů[238]

Obrázek 10: Studentský dům[239]

[237] *JUDr. Svatopluk Volf (foto z r. 1986).* Získáno 25. 6. 2016 z: Jicinsko.cz: http://www.jicinsko.cz/lsk/fa_lsk.htm

[238] SOkA Jičín, fond AF Jičín, *Výstava plakátů 1919.*

[239] PALA, František. *Historie vzniku studentského domu v Jičíně.* Jičín: Spolek přátel studentstva, 1925.

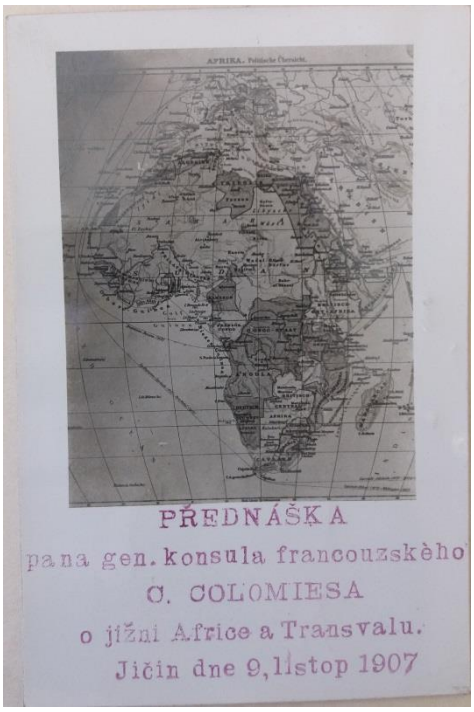

Obrázek 11: Pozvánka na přednášku 1907[240]

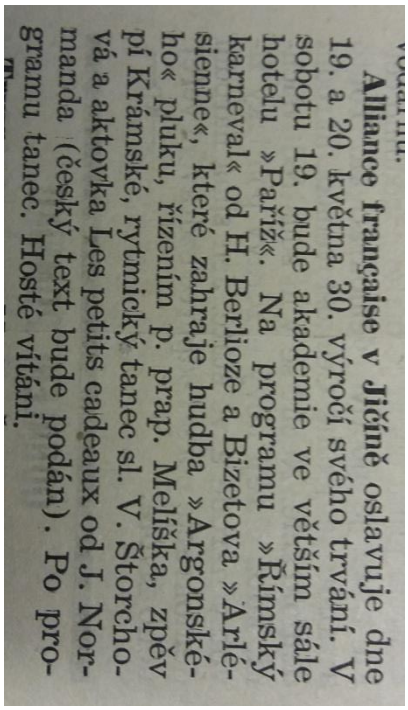

Obrázek 12: Pozvánka na oslavy AFJ 1934[241]

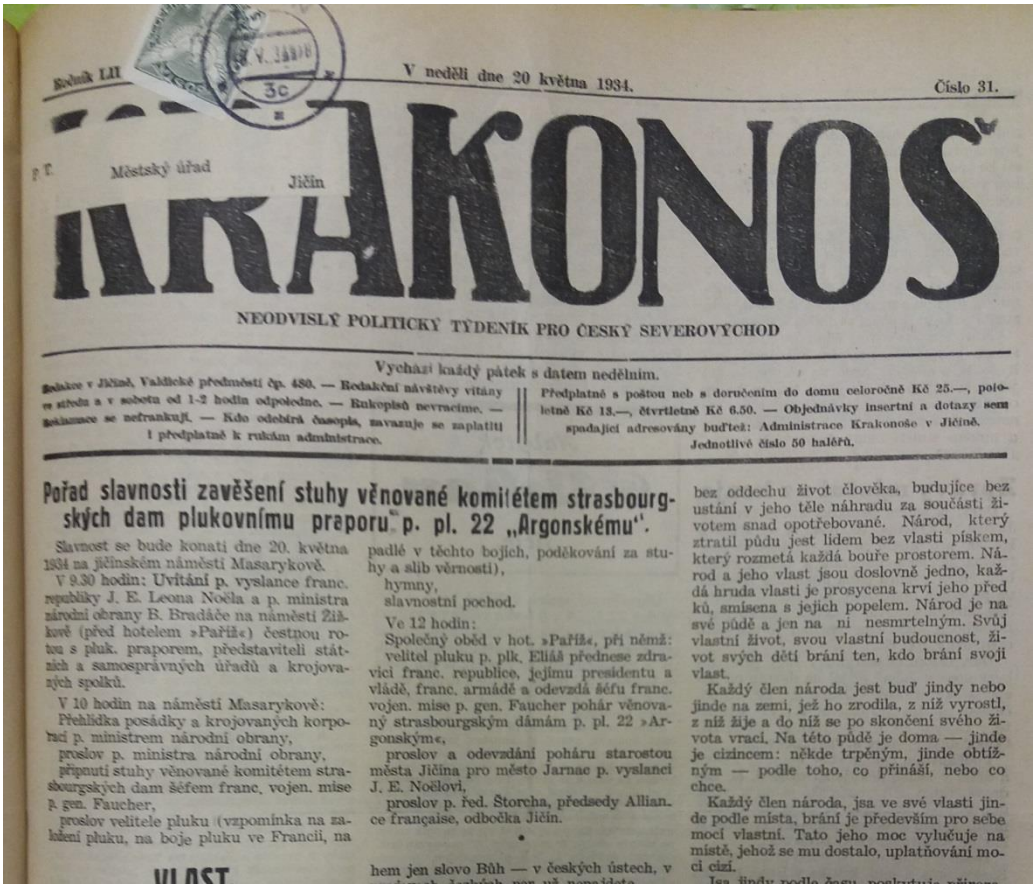

Obrázek 13: Krakonoš o oslavách Argonského pluku[242]

[240] SOkA Jičín, fond AF Jičín.
[241] Krakonoš 14/5/1934

Obrázek 14: Razítko AFJ[243]

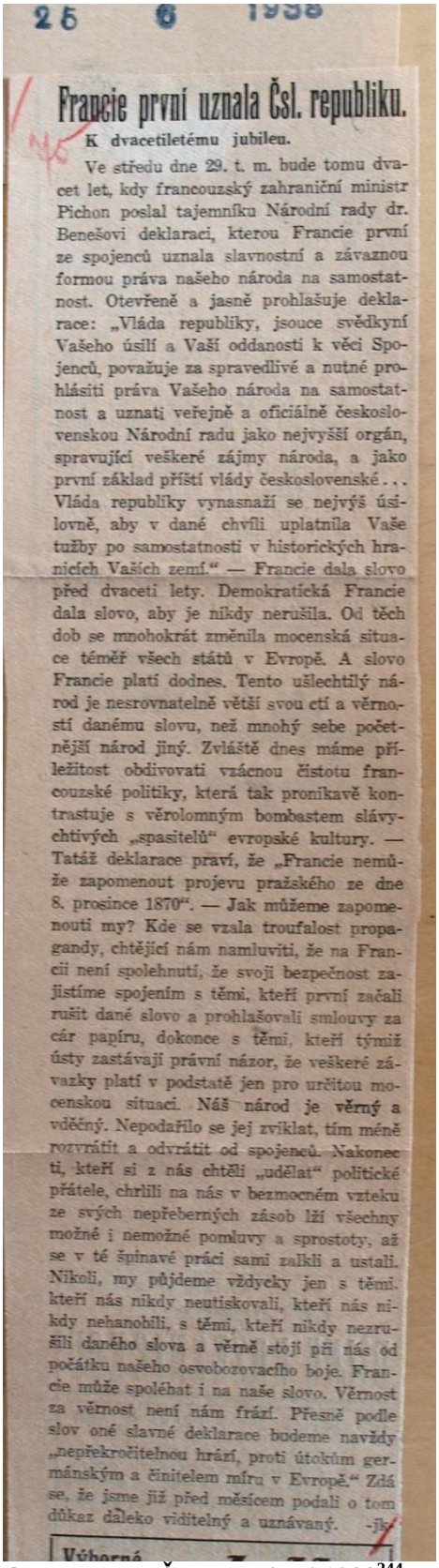

25 6 1938

Francie první uznala Čsl. republiku.

K dvacetiletému jubileu.

Ve středu dne 29. t. m. bude tomu dvacet let, kdy francouzský zahraniční ministr Pichon poslal tajemníku Národní rady dr. Benešovi deklaraci, kterou Francie první ze spojenců uznala slavnostní a závaznou formou práva našeho národa na samostatnost. Otevřeně a jasně prohlašuje deklarace: „Vláda republiky, jsouce svědkyní Vašeho úsilí a Vaší oddanosti k věci Spojenců, považuje za spravedlivé a nutné prohlásiti práva Vašeho národa na samostatnost a uznati veřejně a oficiálně československou Národní radu jako nejvyšší orgán, spravující veškeré zájmy národa, a jako první základ příští vlády československé... Vláda republiky vynasnaží se nejvýš úsilovně, aby v dané chvíli uplatnila Vaše tužby po samostatnosti v historických hranicích Vašich zemí.“ — Francie dala slovo před dvaceti lety. Demokratická Francie dala slovo, aby je nikdy nerušila. Od těch dob se mnohokrát změnila mocenská situace téměř všech států v Evropě. A slovo Francie platí dodnes. Tento ušlechtilý národ je nesrovnatelně větší svou ctí a věrností danému slovu, než mnohý sebe početnější národ jiný. Zvláště dnes máme příležitost obdivovati vzácnou čistotu francouzské politiky, která tak pronikavě kontrastuje s věrolomným bombastem slávychtivých „spasitelů“ evropské kultury. — Tatáž deklarace praví, že „Francie nemůže zapomenout projevu pražského ze dne 8. prosince 1870“. — Jak můžeme zapomenouti my? Kde se vzala troufalost propagandy, chtějící nám namluviti, že na Francii není spolehnutí, že svoji bezpečnost zajistíme spojením s těmi, kteří první začali rušit dané slovo a prohlašovali smlouvy za cár papíru, dokonce s těmi, kteří týmiž ústy zastávají právní názor, že veškeré závazky platí v podstatě jen pro určitou mocenskou situaci. Náš národ je **věrný** a vděčný. Nepodařilo se jej zviklat, tím méně rozvrátit a odvrátit od spojenců. Nakonec ti, kteří si z nás chtěli „udělat“ politické přátele, chrlili na nás v bezmocném vzteku ze svých nepřeberných zásob lží všechny možné i nemožné pomluvy a sprostoty, až se v té špinavé práci sami zalkli a ustali. Nikoli, my půjdeme vždycky jen s těmi, kteří nás nikdy neutiskovali, kteří nás nikdy nehanobili, s těmi, kteří nikdy nezrušili daného slova a věrně stojí při nás od počátku našeho osvobozovacího boje. Francie může spoléhat i na naše slovo. Věrnost za věrnost není nám frází. Přesně podle slov oné slavné deklarace budeme navždy „nepřekročitelnou hrází, proti útokům germánským a činitelem míru v Evropě.“ Zdá se, že jsme již před měsícem podali o tom důkaz daleko viditelný a uznávaný. -jk-

Výborná

Obrázek 15: Článek z 25.6.1938[244]

[242] Krakonoš 30/5/1934
[243] Ibid.
[244] CADN, fond Prague, karton 5.

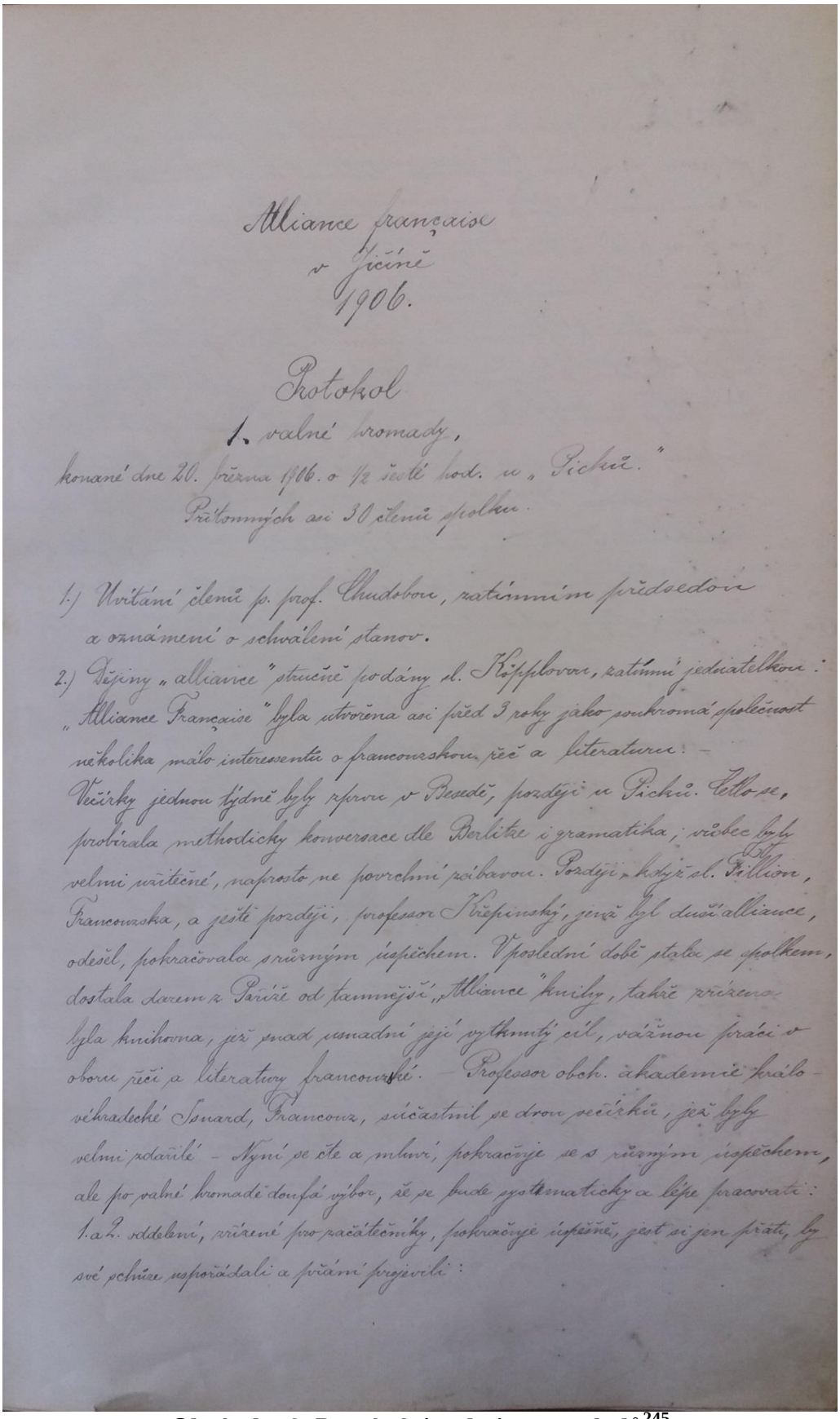

Alliance française
v Jičíně
1906.

Protokol
1. valné hromady,
konané dne 20. března 1906. o 1/2 šesté hod. u „Picků."
Přítomných asi 30 členů spolku.

1.) Uvítání členů p. prof. Chudobou, zatímním předsedou a oznámení o schválení stanov.
2.) Dějiny „alliance" stručně podány sl. Köpplovou, zatímní jednatelkou: „Alliance Française" byla utvořena asi před 3 roky jako soukromá společnost několika málo interessentů o francouzskou řeč a literaturu. – Večírky jednou týdně byly zprvu v Besedě, později u Picků. Četlo se, probírala methodicky konversace dle Berlitze i gramatika; vůbec byly velmi užitečné, naprosto ne povrchní zábavou. Později, když sl. Fillion, Francouzska, a ještě později, professor Křepinský, jenž byl duší alliance, odešel, pokračovala s různým úspěchem. V poslední době stala se spolkem, dostala darem z Paříže od tamnější „Alliance" knihy, takže zřízena byla knihovna, jež snad usnadní její vytknutý cíl, vážnou práci v oboru řeči a literatury francouzské. – Professor obch. akademie králo-véhradecké Isnard, Francouz, súčastnil se dvou večírků, jež byly velmi zdařilé – Nyní se čte a mluví, pokračuje se s různým úspěchem, ale po valné hromadě doufá výbor, že se bude systematicky a lépe pracovati: 1. a 2. oddělení, zřízené pro začátečníky, pokračuje úspěšně, jest si jen přáti, by své schůze uspořádali a přání projevili:

Obrázek 16: První zápis v knize protokolů[245]

[245] SOkA Jičín, fond AF. *Protokoly*.

Strana 4. »KRAKONOŠ« Číslo 5.

Doporučujeme

KAVÁRNA — RESTAURACE

Hotel Paříž v Jičíně.

Teplá a studená tekoucí voda. Ústřední topení. — Garage. Telefon 30

SEKURITAS

akciová pojišťovna v Praze

oznamuje, že novým správcem inspektorátu

v Jičíně, Husova tř. 528,

(tel. č. 188)

byl jmenován pan Vl. Feršman.

Těšíme se, že i našemu novému správci bude věnována stejná přízeň všech našich p. klientů.

Dřívějšímu správci inspektorátu panu Janu Šindlerovi děkujeme za jeho služby.

Cizí řeči a cizojazyčné kroužky. Budeme-li se za našich změněných poměrů učiti cizím jazykům a kterým? — Jistě nejen budeme se jim chtíti učiti, nýbrž přímo k tomu budeme nuceni živějším mezinárodním stykem. Vedle němčiny, jazyků všech našich sousedů a zvláště ostatních Slovanů budou to dvě řeči, které ovládají nejen evropský západ, ale i mnoho zemí zámořských, k nimž se bude upínati naše pozornost: jazyk anglický bude důležitým nástrojem našeho spojení s Amerikou a jinými zeměmi anglosaské kultury, zejména osadami, jazyk francouzský zůstane ještě dlouho dorozumívacím prostředkem vzdělaných vrstev celého světa, byť i napříště leckde musil ustupovati angličtině a němčině. Změní se ovšem poněkud hledisko, s něhož jsme pohlíželi na studium těchto 3 jazyků: při němčině byl to především zřetel praktický, při 2 ostatních zřetel kulturní. Dnes převládne i u nich hledisko praktické potřeby: styky obchodní, studium odborné literatury vědecké, cestování a pod. přes to však nesmíme zapomenouti, že jich budeme velmi potřebovati nejen jako zbraní v boji o místo na slunci života, nýbrž i jako protiváhy ke kultuře německé, jež se bude u nás jistě projevovati zesíleným tlakem. Neběží jen o vliv literatury a umění, jakož i jiné kulturní hodnoty, ale zejména o celou kulturní náplň, kterou budeme doplňovati a opravovati poznatky vlastní kultury národní, rozšiřovati okruh národního vzdělání a zesilovati zdravé prvky domácí; a tu zcela určitě najdeme více kladných složek v demokratickém složení a rázu západních kultur, než ve strohé ideologii mocného souseda. Otázka učení se cizím jazykům bude se tedy jeviti pod jiným zorným úhlem, avšak neméně naléhavě. Ježto pak dnešní školní vzdělání jazykové z praktických hledisek nevyhovuje, budeme z valné části odkázáni na soukromé studium. Vedle jiných prostředků zůstává důležitou otázka jazykových kroužků, které konají konversační večírky, přednášky atd. a půjčují svým členům knihy i časopisy. Tyto spolky budou na příště méně pěstovati přímé styky s příslušnými zeměmi, nebudou tolik propagovati cizí zájmy, nýbrž obráti svůj zřetel více než dosud k propagaci vlastního národa a jeho snah v cizině, jež se sice na nás prohřešila, neztratila však na nás zájmu a mohla by nám býti jednou užitečna, třebaže v daleké budoucnosti. Na venek projeví se tyto nové úkoly již změnou jména: místo „Alliance Française" (kteréžto jméno neznamená vlastně ani allianci čili spojenectví) bude spolek užívati jména „Česko-francouzský kroužek", jímž naznačuje svůj užší okruh působnosti. — Menší úkoly dovolí mu i snížiti členské příspěvky na polovinu. Spolek bude svým členům pomáhati ve snaze osvojit si jazyk francouzský, neúčastní se však jako dosud oficielních projevů česko-francouzské vzájemnosti, která není tak mrtva, jak se nám v naší bolesti a v našem oprávněném rozhořčení nad zradou francouzské politiky jeví. Svědčí o tom vřelé projevy přátelství, které dostávají organisace i jednotlivci z řad svých francouzských přátel. Nejinak je tomu v otázce jiných jazykových kroužků. Budoucnost jejich není snad tak černá a členstvo jim jistě z velké části zůstane věrno.

Akademická čtenářská jednota věnovala celou svoji peněžní hotovost v obnosu 5.000 Kč fondu na obranu státu.

Upozornění okresního úřadu pro ty, kteří chtějí cestovati do obsazeného území. Ku cestám do obsazeného území doporučuje se opatřiti si u okresního úřadu místa pobytu cestovní pas k cestě do ciziny a u okresního úřadu pohraničního, v jehož obvodu chce strana hranici překročiti, vyžádati si do cestovního pasu doložku povolovací ku oprávnění překročení demarkační čáry.

Poprava v Jičíně. Na dvoře kraj. soudu v Jičíně byl dne 16. 11. 1938 ráno vykonán trest smrti na ženatém 58letém Jos. Jamborovi, trestaném mimo jiné již také pro zločin loupeže, zemědělském dělníku z Městce Králové, který byl odsouzen rozsudkem krajského jako porotního soudu v Jičíně z 21. dubna 1937 pro zločin loupežné vraždy, nedokonaného násilného smilstva a žhářství.

Každý desátý občan trpí revmatismem. Tisíce a tisíce lidí nevědí, co je to radost ze života. Neboť revma, dna a ischias se všemi vedlejšími příznaky, jako bolestmi nervů a hlavy činí jim život peklem. Neztrácejte však mysli. Tisícům trpícím přinesly tablety TOGAL úlevu, tisíce lidí děkují Togalu za vrácenou radost ze života. Togal pomůže také vám. Jediný pokus vás přesvědčí. K dostání ve všech lékárnách.

Správa Park-hotelu „Skalní město" v Prachovských skalách zve na „Vepřové hody", které pořádá v sobotu 19. listopadu t. r. Autobusy odjíždí o půl 8. a v 8 hodin z náměstí.

Na ústavě „Světlá" ve Velkém Meziříčí budou zahájeny 3. ledna 1939 nové tříměsíční kuchařské kursy pro slečny a paní. Výcvik v jemném i úsporném vaření, vzorném stolničení a hospodářské kalkulaci. Žákyně učí se úpravě všeho druhu masa, dobytka jatečného, drůbeže, ryb, zvěřiny, přípravě jiných předkrmů a příkrmů, paštik, rychlých občerstvení, rozmanitých moučníků a pečiv. Kromě toho učí se šití a střihům prádla a šatů, moderním ručním pracem. Přednášky jsou odborné a všestranně vzdělávací. Příjemné ubytování a výborné zaopatření v pensionátě. Možno vzdělání v moderních cizích řečech, v hudbě, obchodních naukách. Společenská výchova. Rytmika. Prospekt zašle ředitelství ústavu „Světlá" ve Velkém Meziříčí.

Spolek div. ochot. „J. K. Tyl" v Jičíně, odevzdal prostřednictvím Nár. Jedn. Severočeské v Jičíně — čistý výtěžek div. představení „Pohár" obnosem 1.540 Kč ve prospěch hraničářů. Byl jedním z prvních, kteří pomohli tam, kde toho bylo nejvíce tře-

Všem, kdož se přišli rozloučiti a na poslední cestě doprovodili našeho otce a dědečka, pana

Františka Groha,

vzdáváme touto cestou náš upřímný dík.

Zvláště děkujeme vldp. děkanovi Jos. Grohovi za tklivá slova útěchy, vldp. prof. Stan. Sobíškovi za rozloučení jménem lidové strany, p. MUDr. Jos. Rutovi za obětavé léčení v nemoci.

Naše díky rovněž náleží Občan. čtenářské besedě na Novém městě a sboru dobrovol. hasičů, jakož i p. Oldřichu Pávovi za vzorně vypravení pohřbu.

V JIČÍNĚ v listopadu 1938.

TRUCHLÍCÍ RODINA.

Okresní záložna hospodářská v Jičíně

Bezplatné finanční porady — Bezpečnostní schránky

Výhodné zúročení vkladů — Veškeré peněžní obchody

Levný úvěr

Realitní oddělení zprostředkuje svědomitě a solidně prodej a koupi nemovitostí

Obrázek 17: Článek o jazykových kroužcích[246]

[246] Krakonoš 20/11/1938

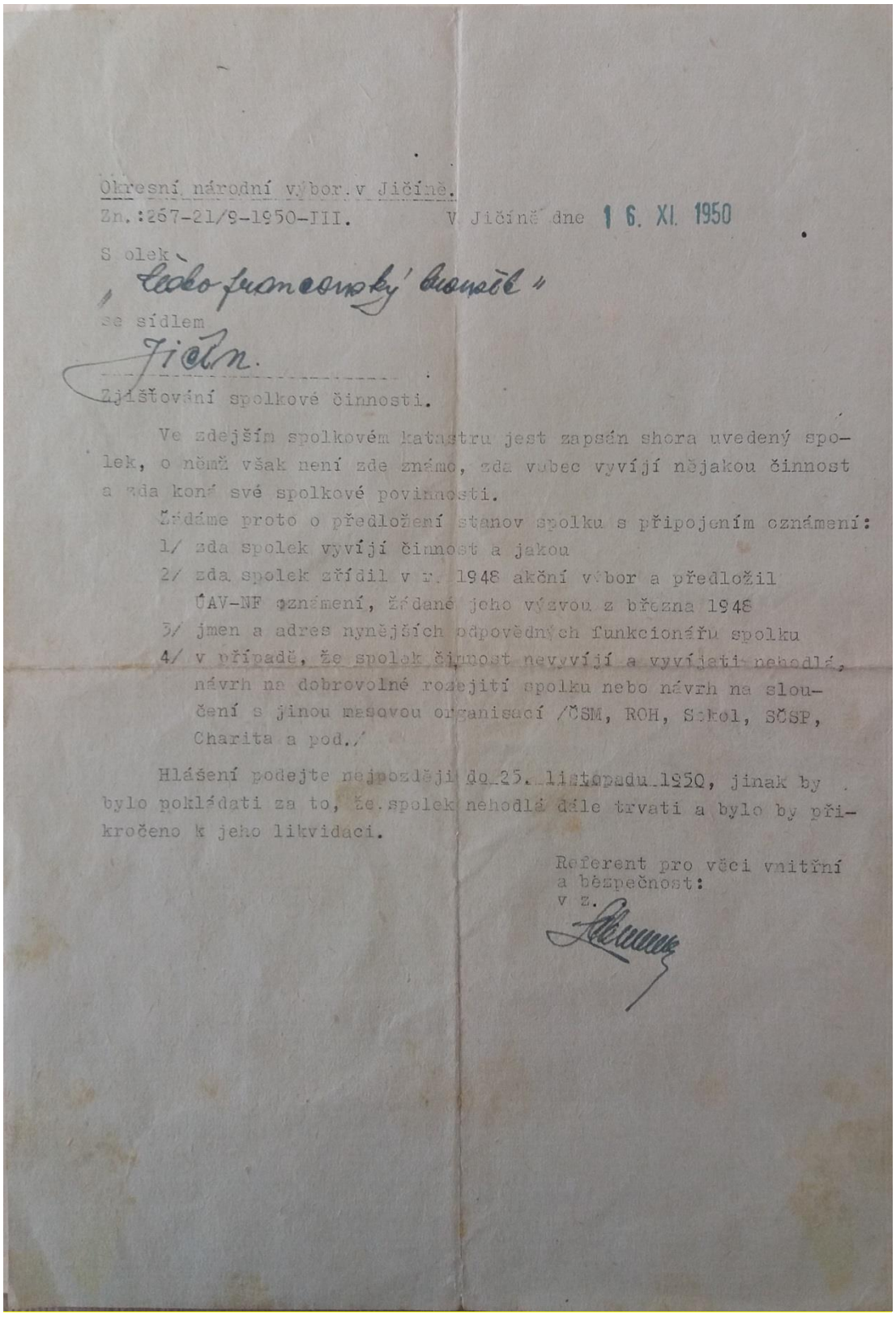

Okresní národní výbor v Jičíně.
Zn.:267-21/9-1950-III. V Jičíně dne 16. XI. 1950

Spolek
„Česko-francouzský kruhožek"
se sídlem
Jičín.

Zjišťování spolkové činnosti.

Ve zdejším spolkovém katastru jest zapsán shora uvedený spolek, o němž však není zde známo, zda vubec vyvíjí nějakou činnost a zda koná své spolkové povinnosti.

Žádáme proto o předložení stanov spolku s připojením oznámení:

1/ zda spolek vyvíjí činnost a jakou
2/ zda spolek zřídil v r. 1948 akční výbor a předložil ÚAV-NF oznámení, žádané jeho výzvou z března 1948
3/ jmen a adres nynějších odpovědných funkcionářů spolku
4/ v případě, že spolek činnost nevyvíjí a vyvíjeti nehodlá, návrh na dobrovolné rozejití spolku nebo návrh na sloučení s jinou masovou organisací /ČSM, ROH, Sokol, SČSP, Charita a pod./

Hlášení podejte nejpozději do 25. listopadu 1950, jinak by bylo pokládati za to, že spolek nehodlá dále trvati a bylo by přikročeno k jeho likvidaci.

Referent pro věci vnitřní
a bezpečnost:
v z.

Obrázek 18: Výzva ONV 1950[247]

[247] SOkA Jičín, fond AF Jičín, *korespondence s ONV 1950.*

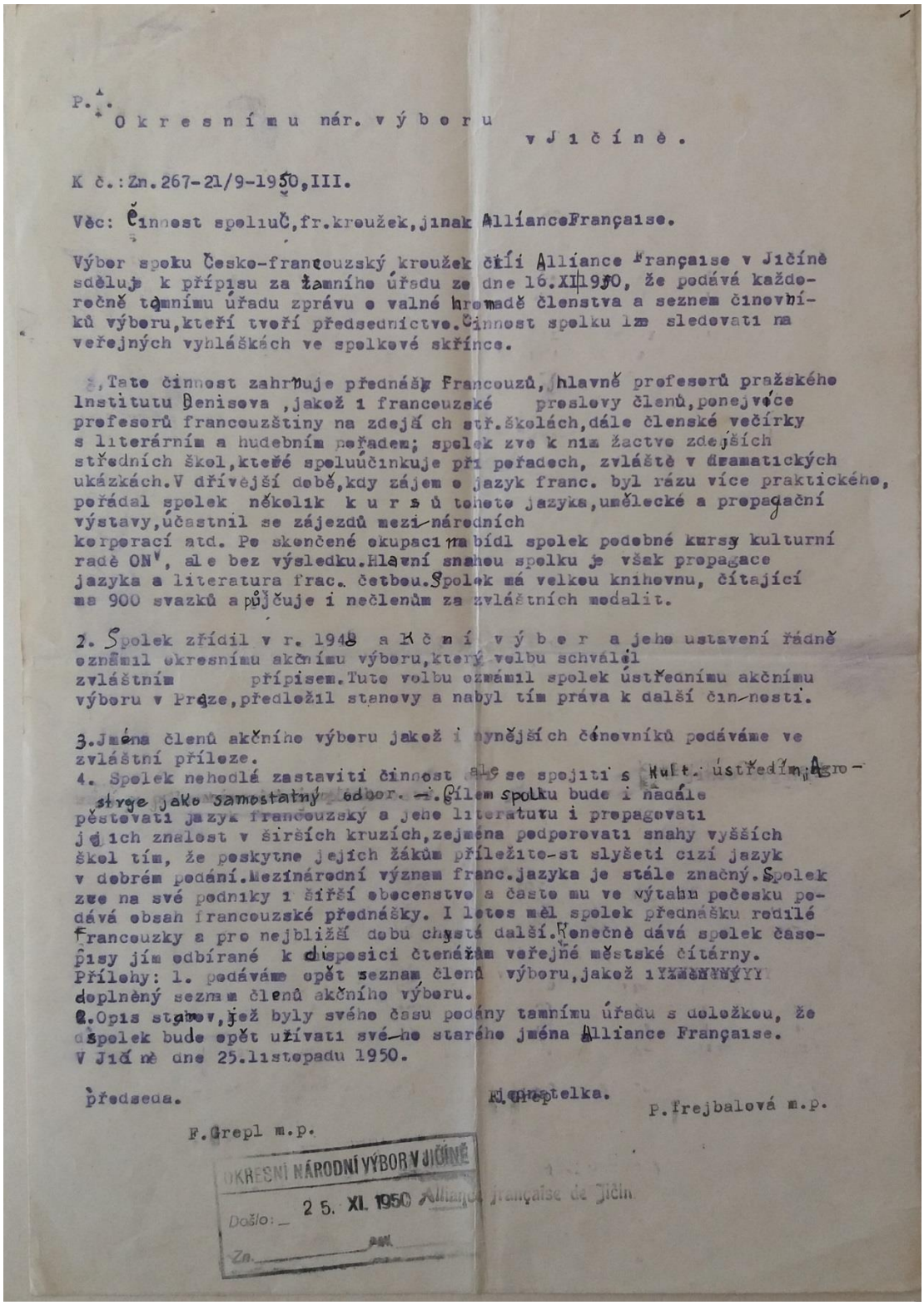

P.

O k r e s n í m u nár. v ý b o r u

v J i č í n ě .

K č.: Zn. 267-21/9-1950, III.

Věc: Činnost spoluČ, fr. kroužek, jinak Alliance Française.

Výbor spolku Česko-francouzský kroužek čili Alliance Française v Jičíně sděluje k přípisu za tamního úřadu ze dne 16. XI 1950, že podává každoročně tamnímu úřadu zprávu o valné hromadě členstva a seznam činovníků výboru, kteří tvoří předsednictvo. Činnost spolku lze sledovati na veřejných vyhláškách ve spolkové skřínce.

1. Tato činnost zahrnuje přednášky Francouzů, hlavně profesorů pražského Institutu Denisova, jakož i francouzské proslovy členů, ponejvíce profesorů francouzštiny na zdejších stř. školách, dále členské večírky s literárním a hudebním pořadem; spolek zve k nim žactvo zdejších středních škol, které spoluúčinkuje při pořadech, zvláště v dramatických ukázkách. V dřívější době, kdy zájem o jazyk franc. byl rázu více praktického, pořádal spolek několik k u r s ů tohoto jazyka, umělecké a propagační výstavy, účastnil se zájezdů mezinárodních korporací atd. Po skončené okupaci nabídl spolek podobné kursy kulturní radě ONV, ale bez výsledku. Hlavní snahou spolku je však propagace jazyka a literatura frac. četbou. Spolek má velkou knihovnu, čítající na 900 svazků a půjčuje i nečlenům za zvláštních modalit.

2. Spolek zřídil v r. 1948 a k č n í v ý b o r a jeho ustavení řádně oznámil okresnímu akčnímu výboru, který volbu schválil zvláštním přípisem. Tuto volbu oznámil spolek ústřednímu akčnímu výboru v Praze, předložil stanovy a nabyl tím práva k další činnosti.

3. Jména členů akčního výboru jakož i nynějších činovníků podáváme ve zvláštní příloze.

4. Spolek nehodlá zastaviti činnost ale se spojiti s Kult. ústředím „Agrostrge jako samostatný odbor. — Cílem spolku bude i nadále pěstovati jazyk francouzský a jeho literaturu i propagovati jejich znalost v širších kruzích, zejména podporovati snahy vyšších škol tím, že poskytne jejich žákům příležitost slyšeti cizí jazyk v dobrém podání. Mezinárodní význam franc. jazyka je stále značný. Spolek zve na své podniky i širší obecenstvo a často mu ve výtahu počesku podává obsah francouzské přednášky. I letos měl spolek přednášku rodilé Francouzky a pro nejbližší dobu chystá další. Konečně dává spolek časopisy jím odbírané k disposici čtenářům veřejné městské čítárny.

Přílohy: 1. podáváme opět seznam členů výboru, jakož i doplněný seznam členů akčního výboru.

2. Opis stanov, jež byly svého času podány tamnímu úřadu s doložkou, že spolek bude opět užívati svého starého jména Alliance Française.

V Jičíně dne 25. listopadu 1950.

předseda. F. Grepl m.p.

Jednatelka. P. Frejbalová m.p.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V JIČÍNĚ
Došlo: 25. XI. 1950
Zn.

Alliance française de Jičín

Obrázek 19: Odpověď na výzvu ONV 1950[248]

[248] SOkA Jičín, fond AF Jičín, *korespondence s ONV 1950.*

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AF – Alliance française

AFJ –Alliance française de Jičín

FAF – Fédération des sections Alliance française

SOkA – Státní okresní archiv Jičín

FVM – Francouzská vojenská mise

ČS - Československo

ONV – Okresní národní výbor